

# Začrtane naloge dosledno uresničiti!

V četrtek, 12. oktobra, se je sestala občinska konferenca ZKS in na razširjeni seji obravnavala vsebino pisma predsednika Tita in izvršnega biroja CK ZKJ osnovnim organizacijam ZK. Kot osrednjo temo seje so obravnavali vlogo mladine v samoupravni socialistični družbi, o čemer bo v kratkem govorila na 3. konferenci zveze komunistov Jugoslavije.

V zvezi z vsebino Titovega pisma so bili udeleženci seje enotni, da ga je treba takoj in dosledno uresničiti. Poudarili so, da konferenca ZK občine Kamnik sprejema v celoti in soglasno vsebino pisma predsednika Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ. Vsi člani konference se bodo v svojem okolju dosledno zavzemali za uresničevanje nalog, ki jih narekuje pismo in drugi dokumenti ZK.

Člani konference se bodo odločno zavzemali za odpravo družbeno škodljivih pojavov. Boj proti tem pojavom mora biti povezan in stalen. Upreti se je treba težnjam, da bi bilo uresničevanje vsebine pisma kampanjsko.

Potrebno skrb je treba posvetiti pojavom bogatenja na račun družbe. Komisija za ugotavljanje izvora premoženja mora delovati kot družbeni organ za odpravljanje prisvajanja dohodka na račun skupnosti ali posameznika. Komisiji je treba dati vso družbeno in politično podporo.

Člane ZK, organizacije in organe ZK je treba sprijeti seznanjati z ukrepi proti konkretnim oblikam deformacij. Člane ZK, ki so sodelovali pri nastajanju deformacije, je treba takoj izločiti iz ZK.

Iz ZK bodo odstranjeni vsi, ki jim je interes delavskega razreda le postranska stvar in mnogo več osebni ali skupinski interesi. Taka ZK, ki bo očiščena vseh, ki ne spadajo v ZK, bo lahko izpolnjevala obveznosti, ki jih narekuje pismo.

Preveriti je treba vse doslej sprejete akcijske programe in ugotoviti, koliko so bili uresničeni ter odkriti vzroke neizpolnjevanja nalog in ukrepati proti nosilcem obveznosti. Sicer pa je treba organizirati ustrezno kontrolo izvajanja sklepov in obveznosti, ki jih narekuje akcijski programi.

V vseh gospodarskih organizacijah je treba pospešiti izpolnjevanje stabilizacijskih programa

in zasnovati akcijo za tako ekonomsko usmeritev, ki jo terjajo ekonomski ukrepi naše skupnosti.

Komunisti morajo zaostriiti odnos do kadrovske problematike.

Za izpolnjevanje nalog ZK je treba člane stalno usposabljanje. Zato bo izobraževanje stalna naloga vseh članov in organov ZK. Zaradi tega je konferenca sprejela program izobraževanja članov ZK, ki ga bo treba dosledno izpolnjevati.

O nalogah komunistov pri razvijanju aktivne udeležbe mlade generacije v izgradnji samoupravne socialistične družbe so razpravljali na osnovi gradiva, ki ga je pripravila komisija za idejno-politična vprašanja pri komiteju.

Posebno skrb so posvetili obnavljanju zveze komunistov in vključevanju mladih v organizaciji ZK. O tem je na seji spregovoril tudi sekretar občinskega komiteja ZKS Tone Fišer, ki je med drugim dejal:

„Komunisti, ki delajo v zvezi mladine in drugih mladinskih organizacijah, bi se morali čutiti bolj odgovorne tudi za sprejemanje v zvezo komunistov in s tem za politiko zveze komunistov. Moram reči, da v zadnjem času v Kamniku so prizadevanja, toda kljub temu še nismo mogli doseči zadovoljivih rezultatov. Slišal sem tudi mnogo kritike s strani zveze mladine na račun novospregjetih komunistov, ki so po sprejemu v zvezo komunistov nehali delati v zvezi mladine. Češ, sprejeli smo jih, toda njihovega delovanja ni ču-

titi nikjer. Mislim, da je treba novospregjete člane zveze komunistov angažirati tako, da bodo morali delati med ljudmi, med mladino, v samoupravnih organih, povsod, kjer se pokaže potreba; posamezen član zveze komunistov naj sodeluje pri delu, za katero ima nagnjenje in sposobnost.

Obnavljanje naše zveze komunistov naj ne bo skrb samo sekretarja in sekretariata osnovnih organizacij, temveč naj bo to tudi skrb vodilnih ljudi v delovni organizaciji. Če vodstva obvezno sodelujejo pri vseh drugih stvareh, se mi zdi, da bi morala toliko bolj dejavno sodelovati takrat, ko se izvaja politika sprejemanja v zvezo komunistov.

Ob sprejemanju preveč pozabljamo na individualno delo z

novimi člani in na usmerjanje k študiju družbenopolitične problematike. Ne bi smeli odstopati od zahteve, da si mora vsak nov član pridobiti vsaj minimum družbenopolitičnega znanja. To je posebej pomembno za mlade, ki se sicer dosti težje uveljavljajo.“

Na konferenci so dali velik poudarek usposabljanju mladih za družbenopolitično delo. Poudarili so, da bo treba posvetiti več skrbi marksistični vzgoji na naših šolah. V tem pogledu bo treba usposabljanje tudi pedagoške kadre na šolah.

V kratkem bo v Kamniku ustanovljena tudi 10-dnevna politična šola, v katero bodo vključeni zlasti mladi družbeni delavci iz naših delovnih organizacij.

F. S.

## KAMNIŠKI OBČAN



GLASILO SZDL OBČINE KAMNIK

LETO XI. - ŠT. 10

OKTOBER 1972

1 DINAR

## SEJA OBČINSKE SKUPŠČINE

### Produktivnost zaostaja za osebnimi dohodki

Odborniki občinske skupščine so na prvi seji po počitnicah, 28. septembra, obravnavali gibanje gospodarstva v prvem polletju. Ugotovili so, da je kamniško gospodarstvo v tem obdobju doseglo skoraj 51 milijard starih dinarjev celotnega dohodka, kar je za 28 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Seveda pa je treba omeniti tudi podatek, da so se porabljeni sredstva povečala kar za 34 odstotkov. Prav zaradi tega je ostalo tudi manj dohodka za razdelitev, le za 17 odstotkov več kot lani. V podjetjih Svit in Sloga pa je bil doseženi dohodek za razdelitev celo manjši kot v lanskem polletju.

Odborniki so posebno pozornost posvetili obrtnemu podjetju Sloga, ki z ustvarjenim dohodkom ni pokrilo stroškov in ima izgubo. Zato so sklenili, naj samoupravni organi v podjetju temeljito preučijo položaj in predlagajo ustrezne ukrepe za izboljšanje. O tem naj poročajo občinski skupščini.

Posebno pereče za kamniško gospodarstvo je še vedno visoko nesorazmerje med dolžniki in upniki. Kupci dolgujejo našim podjetjem preko 21 milijard starih dinarjev, medtem ko so obveznosti kamniških podjetij do dobaviteljev znašale konec julija 10 milijard starih dinarjev.

Odborniki občinske skupščine so govorili tudi o podatku, da se je produktivnost, merjena z ustvarjenim dohodkom na zaposlenega v gospodarstvu, povečala za 13 odstotkov (v industriji za 11 odstotkov) nasproti lanskemu enakemu obdobju, pri tem pa so se poprečni izplačani mesečni osebni dohodki na delavca v gospodarstvu povečali za 19 odstotkov. To pomeni, da produktivnost znatno zaostaja za rastjo osebnih dohodkov, kar je v nasprotju z resolucijo o gospodarskem in družbenem razvoju občine v letošnjem letu. Kar 15 gospodarskih organizacij je močnejše povečalo dohodek od produktivnosti. Predstavniki nekaterih kolektivov so v razpravi poudarili, da ustvarjeni dohodek na zaposlenega ne more biti realno merilo za produktivnost, zlasti ne, ker so v letošnjem polletju kljub visokemu dvigu amortizacije po predpisanih stopnjah v večini podjetij obračunavali pospešeno amortizacijo. Kamniško gospodarstvo je v prvem polletju vkalkuliralo v stroške za 3 milijarde in 280 milijonov starih dinarjev amortizacije, kar je za 54 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. Obračunana amortizacija pa je bila v tem obdobju kar za 57 odstotkov višja od predpisane najnižje amortizacije. Poleg amortizacije so se povečali tudi drugi stroški poslovanja. Zato bo potrebno v prihodnje, če bomo hoteli ugotoviti dejansko produktivnost oziroma njen dvig, uporabiti druga, bolj realna merila.

V prvem polletju je bilo v naši občini v gospodarstvu zaposlenih poprečno 7400 delavcev, kar je za 4 odstotke več kot lani. Najbolj se je povečala zaposlenost v obrtnih podjetjih, za 12 odstotkov in v gradbeništvu za 10 odstotkov.

Kot smo že omenili, so bili poprečni osebni dohodki v gospodarstvu letos za 19 odstotkov višji od lanih in so znašali 1696 dinarjev. Največji dvig poprečnih osebnih dohodkov je bil v kmetijski dejavnosti, ki jo kot edina gospodarska organizacija zastopa Veterinarski zavod. Tu so v prvem polletju izplačali poprečne osebne dohodke v znesku 3944 dinarjev. Sledi trgovina z 2269 dinarji in stanovanjska komunalna dejavnost z 2100 dinarjev poprečnih mesečnih dohodkov.

Navedene dejavnosti so tudi presegle poprečni osebni dohodek gospodarstva v Sloveniji, ki je v tem obdobju znašal 1755 dinarjev.

Občinska skupščina je priporočila delovnim organizacijam, naj preučijo vzroke za zaostajanje produktivnosti za osebnimi dohodki in naj ukrepajo, da bi se čimbolj približali izhodiščem resolucije o gospodarskem in družbenem razvoju občine Kamnik. Skupščina je tudi pozitivno ocenila prizadevanja delovnih organizacij, da z obračunavanjem pospešene amortizacije skrbijo za modernizacijo svojih proizvodnih naprav.

S.

PROTESTIRAMO PROTI NASILJU NAD KOROŠKIMI SLOVENCMI: Tudi občani naše občine so ogorčeni nad nacističnim divjanjem nad Slovenci na avstrijskem Koroškem. To ogorčenost izražajo v številnih protestih. Od družbenopolitičnih delavcev, zbranih na razširjeni seji Zveze komunistov, kamniške mladine, ki je v protestnem shodu pred spomenikom Rudolfa Maistra - koroškega borca in spomenikom talcem zahtevala odločne ukrepe avstrijskih oblasti za zaščito naših rojakov na Koroškem (na sliki) do posameznikov, ki se našemu uredništvu poslali več pisem, v katerih izražajo ogorčenje nad dogodki v sosednji Avstriji. Neki občan nam pisal, da je k njemu pribežala družina iz Bistrice pri Pliberku, kjer Heimadienst grozi Slovincem, da bodo zopet kmalu izseljeni, ko bo Slovenija priključena Avstriji, da Slovincem razbijajo stekla na oknih itd. Pričakujemo, da bodo avstrijske oblasti sposobne napraviti red v svoji deželi in Slovincem zagotoviti pravice, ki jim grede po vseh mednarodnih dogovorih.



# V rudniku kaolina spet delavski svet

Odbor za prisilno upravo v rudniku kaolina Črna, ki ga je vodil ing. Ciril Prohinar, je na zadnji seji občinske skupščine predložil svoje zadnje poročilo o poslovanju rudnika v letošnjem prvem polletju in s tem zaključil svoje delo. Konec junija je bil namreč izvoljen nov 15-članski delavski svet, za novega direktorja je delavski svet izvolil Uroša Bajžlja, diplomirane inženirja rudarstva.

Poročilo, ki ga je odbor predložil občinskim odbornikom, kaže, da se je število zaposlenih delavcev zaradi napredka tehnologije, zlasti v jamskem obratu, letos zmanjšalo za 32. V rudniku je sedaj zaposlenih 282 delavcev. Poleg izboljšane kvalifikacijske sestave (letos je pridobilo kvalifikacijo kopača 8 delavcev, nekaj delavcev pa polkvalifikacijo) bo zmanjšano število zaposlenih ob izboljšani tehnologiji seveda vplivalo na dvig osebnih dohodkov.

Med ukrepi za izboljšanje tehnološkega postopka velja omeniti zlasti mehaniziranje pridobivanja rude. Na vseh glavnih progah so uvedli prevoz rude z lokomotivami, nameravajo pa nabaviti še dve lokomotivi in vrtno garnituro. V tem obratu pa je še vedno aktualno vprašanje velikega števila bolezenskih dopustov in deloma tudi neopravičenih izostankov.

Na separaciji bodo v kratkem končali montiranje naprav za avtomatsko delo. Izdelujejo pa tudi napravo za lovljenje mivke, s čimer bodo povečali dohodek. Največje težave povzročajo sušenje kaolina, ker sedanje sušilne naprave ne dajejo zadovoljive kakovosti.

Obrat Kalcit mora v zimskih mesecih zmlati preko tisoč ton kaolina. Zato je nekoliko prizadeta njegova osnovna dejavnost, predelava kalcita. V tem obratu bo treba postaviti silos za kalcit



LOKOMOTIVA BELIM RUDARJEM PRIHRANI PRECEJ DELA

in sušilno peč, za kar bodo potrebovali 70 milijonov starih dinarjev.

Proizvodnja v jami in na separaciji je bila v celoti dosežena, kot predvideva plan. V šestih mesecih so rudarji nakopali 34 tisoč ton kaolinske rude. Proizvodnja v kalcitu pa je ravno zaradi mletja kaolina v januarju nekoliko zastala.

Tudi finančni rezultat v prvem polletju je bil ugoden. Podjetje je ustvarilo 49 milijonov starih dinarjev dobička. Seveda pa bi bil rezultat še boljši, če bi bil sprejet predlog za določeno povečanje prodajnih cen kaolina, ki so kljub večjim stroškom že nekaj let nespremenjene. V teku so dogovori z odjemalci, ki naj bi dali soglasje za tako pove-

čanje.

Če k podatkom o poslovnem uspehu dodamo še ugotovitev, da so se tudi odnosi v kolektivu izboljšali in da so v nove samoupravne organe prišli novi, mlajši delavci, potem je na dlani, da ima kolektiv rudnika kaolina v Črni vse možnosti za uspešno gospodarjenje tudi v prihodnje. F. S.

## Izvoljeni delegati za 8. kongres zveze sindikatov Slovenije

V začetku oktobra je bila volilna konferenca občinskega sindikalnega sveta, na kateri so razpravljali o pripravah na 8. kongres zveze sindikatov Slovenije in izvolili šest delegatov, ki bodo zastopali kamniške sindikate na tem kongresu. Delegati bodo: Mira Babnik, uslužbenka iz KOČNE, Srečko Perčič, strojni ključavničar iz TITANA, Karel Ravnikar, elektro monter iz GRADITELJA, ing.

Slavko Ribaš, tekstilni inženir iz SVILANITA, Maks Štebe, mizar iz STOLA in Monika Žirovnik, kemijski tehnik iz SVITA.

Na konferenci so poudarili, naj bi vse sindikalne organizacije gradivo za 8. kongres in svoje pripombe in predloge posredovale delegatom.

Rečeno je bilo, da bi nekateri še vedno radi videli sindikat kot „ozimniško“ organizacijo,

ne pa kot organizacijo delavskega razreda, ki se zaveda svojih dolžnosti in pravic.

Zato se je treba zavzeti za uresničevanje ustavnih dopolnil v delovnih organizacijah in s tem za krepitev vloge sindikatov pri upravljanju.

Kot kandidata za člana republiškega sveta zveze sindikatov so predlagali Srečka Perčiča iz Titana.

lj

## Olajšave pri starostnem zavarovanju kmetov

Občinska skupščina je sprejela odlok o izvajanju zakona o starostnem zavarovanju kmetov. V tem odloku se podatki o višini odmerjenih prispevkov za starostno zavarovanje kmetov objavijo po krajevnih skupnostih in na davčni upravi.

Občinska skupščina je že imenovala posebno komisijo, ki bo obravnavala tiste zavezance, ki niso zmožni v celoti plačati odmerjenega prispevka. Komisijo vodi predsednik Matija Sterle, člani pa so: Marija Zakrajšek, vodja patronažne služ-

be zdravstvenega doma, Peter Stele, odbornik občinskega zbora, Rado Perčič, uslužbenec, in Anica Baraga, socialna delavka. Poleg teh članov v komisiji vedno sodeluje tudi član sveta krajevne skupnosti, od koder bodo obravnavali primer

oprostitve plačevanja prispevka.

Pri zmanjšanju oziroma oprostitvi plačila za starostno zavarovanje bodo veljala naslednja merila:

— zmanjšanje proizvodne zmogljivosti in zmanjšan skupni dohodek kmetije;

— posebno neugoden položaj kmetije zaradi slabih prometnih zvez, oddaljenosti trga, težje uporabe kmetijske mehanizacije;

— bistveno zmanjšana delovna sposobnost zavarovanca;

a) če je starejši kot 65 let (moški) oziroma 60 let (ženska) in če na kmetiji ni mlajših družinskih članov, ki bi bili zmožni delati;

b) če je invalid, ki je nezmožen za delo,

c) če je v enem letu več kot 6 mesecev bolan;

— večje število otrok do 15. leta starosti in otrok, ki se šolajo, ter ostarelih vzdrževanih članov kmečkega gospodinjstva;

a) če so v družinski skupnosti več kot trije otroci do 15. let ali ostareli vzdrževani člani;

b) če so v družinski skupnosti zavezanci otroci, ki se šolajo zunaj kraja stalnega bivališča in začasno bivajo v internatu ali zavodu;

c) in če v družinski skupnosti ni zaposlenih ali upokojenih družinskih članov;

— nevarnost, da bi plačilo prispevka ogrozilo preživljanje zavarovanca in njegovih družinskih članov.

V letošnjem letu se prispevek za starostno zavarovanje kmetov plačuje v dveh enakih obrokih, prvi mora biti plačan do 15. septembra drugi pa do 15. novembra. Občinska skupščina je pooblastila Svet za družbeni plan in finance, da odloča o delnem ali celotnem podpisu pritožbo zoper odločbo o odmerjenem prispevku.

Pravico do varstvenega dodatka kmetom borcev ugotavlja in določa njegovo višino občinska komisija za varstvo invalidov in borcev NOV.

## Turizem po starem?

Tudi v prvi polovici letošnjega leta se turistični promet v naši občini ni bistveno povečal. Domačih turistov je iz leta v leto manj, medtem ko se je število tujih povečalo letos za 129. Število tujih gostov je še vedno zelo majhno, komaj 6,8 odstotka vseh turistov. Nekoliko se je povečala povprečna doba bivanja, ki znaša pri tujih turistih 3,3 dni, lani 2,8 dni, in pri domačih 2,3 dni (lani 2,2 dni).

## Izvoz v prvem polletju

Kamniška podjetja so v prvem polletju izvozila za 4.355 tisoč dolarjev blaga, kar pomeni nekaj več kot polovico za letos planiranega izvoza. (8.159.000 dolarjev).

Če primerjamo letošnji izvoz z izvozom enakega lanskega obdobja, potem je le-ta za dobro petino večji. Največji izvoznik je Tovarna usnja, ki je izvozila za 1.800.000 dolarjev svojih izdelkov in skupaj s Stalom (1.117.000 dolarjev) predstavlja 70 odstotkov izvoza v občini. Blizu pol milijona dolarjev sta v izvozu dosegla tudi Titan in Svilanit, medtem ko je Svit s 100.000 dolarji izvoza v prvem polletju dosegel le petino letnega plana. Letos se je v izvoz močneje vključila tudi Živilska industrija, ki je izvozila za 40.000 dolarjev.

## V trgovini za osem milijard prometa

V prvem polletju letos so trgovske prodajalne na območju naše občine prodale za prek osem milijard starih dinarjev blaga, od tega živil za blizu tri milijarde starih dinarjev; dve tretjini tega prometa je realiziralo trgovsko podjetje Kočna, ostalo pa druga trgovska podjetja. Vrednost prodanega blaga na območju občine se je letos dvignila za četrtno. Trgovsko podjetje Kočna pa je v tem obdobju povečalo promet za 30 odstotkov.



NEDAVNEGA SREČANJA INTERNIRANCEV NA LJUBELJU SO SE UDELEŽILI TUDI PREGNANCI IN INTERNIRANCI IZ NAŠE OBČINE

# Gospodarski razvoj občine Kamnik do leta 1975

V teh dneh je v razpravi srednjeročni načrt naše občine do leta 1975. Iz obsežnega gradiva, ki ga je občinska skupščina poslala vsem družbenopolitičnim in delovnim organizacijam ter krajevnim skupnostim povzemamo nekaj osnovnih podatkov o predvidenem razvoju gospodarstva v tem obdobju.

## ● GOSPODARSKA RAST

Po dosedanjih spoznanjih o gospodarskih tokovih v občini in o možnostih gospodarskega napredovanja v prihodnjih petih letih (podatki iz ankete gospodarskih organizacij) je upravičeno pričakovati, da bo realni družbeni proizvod v občini Kamnik naraščal v letih 1971-1975 po povprečni letni stopnji okoli 9,7 % (SRS 7 %), računajoč po cenah iz leta 1970. Ta projekcija upošteva le deloma dosedanje tendence v gibanjih kamniškega gospodarstva, obstoječe proporce in strukturo, pač pa izhaja v celoti iz instrumentov obstoječega gospodarskega sistema.

V letu 1975 bi ob sedanjih cenah (1970) dosegli 21.400 din družbenega proizvoda na prebivalca (SRS 17.500) ali okoli 1920 US dolarjev, izraženih in potrjeni kupni moči valute; to je za okoli 30 % nad republikansko povprečje. Danes ima občina 14.530 din družbenega proizvoda na prebivalca (SRS 14.830). Do leta 1975 bo ta ekonomska kategorija narasla za 47 %.

Družbeni proizvod na zaposlenega v družbenem sektorju bo presegel leta 1975 republikansko povprečje za 6 %.

Število zaposlenih v družbenem sektorju gospodarstva se bo povečalo od sedanjih 8170 (leta 1970) na 10.000 (+ 7830) ali za 14 % več. Število delovnega prebivalstva v zasebnem sektorju (skupaj s kmetijstvom) pa bo ostalo v glavnem nespremenjeno. Skupno število delovnega prebivalstva se bo torej povečalo od sedanjih 11.000 na 12.600 ljudi, to je za 14 % več. Povprečna stopnja rasti števila delovnega prebivalstva v družbenem in zasebnem sektorju gospodarstva bo 2,7 % (SRS 1,8).

Kvalifikacijska struktura se bo spremenila tako, da bo naraslo število zaposlenih z visoko in višjo izobrazbo ter kvalificirane kategorije delavcev. V občini potrebujemo okoli 150 novih oseb z visoko in višjo izobrazbo, 200 s srednjo izobrazbo in okrog 700 VK in KV delavcev v gospodarstvu in negospodarstvu.

Investicijske naložbe se bodo morale koncentrirati v najbolj akumulativne veje gospodarstva, zlasti v terciar (trgovina, obrt, turizem in gostinstvo). Opustiti bo treba podpoprečno rentabilno proizvodnjo. Na 100 din vloženih sredstev v osnovna in obratna sredstva je gospodarstvo v občini Kamnik pridelalo leta 1970 72,7 din akumulacije, v letu 1975 pa bo moralo doseči v istem sorazmerju 107,4 din akumulacije ali za 48 % več. Realni osebni dohodki se bodo morali povečati od 1220 din na 1900 din na zaposlenega delavca mesečno ali za 5,7 % (rast družbenega proizvoda za 6 %). Povprečno se bodo realno osebni dohodki povečali za 9,4 %, družbeni proizvod pa za 9,7 %.

Skupne naložbe družbenega in zasebnega sektorja gospodarstva v osnovna, v obratna sredstva in investicije v družbeni standard ter naložbe izven gospodarskih organizacij bodo znašale povprečno letno 125 mio din. (Ustvarjene investicije v osnovna sredstva in sredstva skupne porabe 1969 - 42 mio din). Lastna in tuja sredstva bodo v razmerju 60:40. Bruto investicije v osnovna in obratna sredstva bodo znašale povprečno okoli 16 % družbenega proizvoda (SRS 13,1), v infrastrukturo 4 % (SRS 4,58 %) ter v negospodarske naložbe 6 % (SRS 6,7 %).

Za javno financiranje v občini bo v prihodnjih petih letih na razpolago okrog 6 do 7 % družbenega proizvoda občine Kamnik, neglede na eventualne spremembe davčnega sistema v republici. Količina občinskih javnih finančnih sredstev se ne more povečati hitreje kot znaša rast družbenega proizvoda.

Delež zasebnega sektorja v družbenem proizvodu se bo povečal od sedanjih 10 % na 15 %.

## ● PREBIVALSTVO

Število prebivalstva se bo povečalo od sedanjih 22.449 (popis 1971) na 24.300 ljudi in bo naraščalo po 1,6 % letno. (Med leti 1953-71 - 1,3 % in med 1961-71 - 1,2 % letno). Predvidevamo hitrejšo rast števila prebivalstva kot v prejšnjem desetletju.

Delež tako imenovanega delovnega prebivalstva bo znašal okoli 52 % (511,8 %), (leta 1961 - 55 %); to pomeni, da bo občina Kamnik leta 1975 štela 22.600 ljudi, ki samostojno pridobivajo dohodek.

Socialno-ekonomska struktura delovnega prebivalstva po sektorjih se bo v prihodnjih petih letih spremenila.

Še vedno bo dominiral sekundarni sektor, toda z nižjo stopnjo rasti kakor terciarni. Petletno obdobje je prekratko za temeljne spremembe v strukturi in ga ocenjujemo bolj kot pripravo za večji prodor terciarja v naslednjem obdobju.

Delež kmetijskega prebivalstva se bo še nadalje zmanjševal, toda ne le zaradi deagrarizacije, marveč tudi zaradi fiziološkega odmiranja zelo stare agrarne demografske strukture. To je bistvena značilnost obdobja 5-10 let, ki je pred nami. Delež agrarnega prebivalstva se bo od sedanjih 16 % znižal na okoli 13,6 %. Pri tem se je treba zavedati, da se naglo bližamo normalni biološki oziroma ekološki meji agrarne poselitve, ki znaša glede na subalpsko, visokogorsko, sredogorsko in nižinsko konfiguracijo 29.000 hektarov površine kamniške občine okoli 10 % vsega prebivalstva. Število agrarnega prebivalstva bi znašalo torej leta 1975 3300 ljudi, z všteti prebivalci tako imenovanih mešanih kmetij. Dejansko število ljudi, ki živijo od kmetijstva, pa bo le okrog 8 % (ocena!).

Stopnja urbanizacije, izmerjena po številu ljudi, ki žive v mestu Kamniku, znaša 30 %. Prihodnjih pet let bo potekalo v nadaljnjem zgoščevanju poselitve okrog tega mesta v aglomeracijo. Le-ta bo leta 1975 štela okrog 35-40 % vse populacije, tudi glede na to, da se ekološka naselja stapljajo v aglomeracijo Kamnika; to je okrog 8500 do 9000 ljudi (leta 1971 6644 prebivalcev) ali 13 % več kot leta 1971. V mestu Kamnik se bodo postopoma vključila naselja v 5 km radiusu okrog mesta Kamnika.

## ● KMETIJSTVO

Primarni sektor obsega danes (1969) 7,4 odstotni delež družbenega proizvoda, leta 1975 pa naj bi njegov delež znašal le 5 %. S tega vidika pomembnost primarnega sektorja ni ravno velika. Njegov pomen je vse bolj v že omenjenem ekološkem (biofizičnem) ravnovesju; kaže, da bo v prihodnjem obdobju (do leta 1975) izvršen zadnje obsežnejše prelivanje delovnega prebivalstva iz kmetijskih v nekmetijske panoge.

Od 28.927 ha vseh površin ima zasebni sektor 64,8 % in nad 70 % vseh produktivnih površin ter nad 80 % vseh površin njiv in vrtov. Družbeni sektor je sicer glede lege njivskih površin na boljšem (nižinski svet), toda problem se slejkoprej odpira na zasebnem sektorju. Zasebno zemljo obdeluje 661 čistih in 1261 mešanih

kmetij, to je skupaj 1872 kmečkih gospodarstev s povprečno obdelovalno površino (njive, vrtovi, sadovnjaki, travniki) 3,06 ha.

Takšna razdrobljena struktura zasebnega kmetijstva in odločen prodor števila mešanih kmetij kažejo na izumiranje klasičnega kmetijstva. Sedanja stopnja razvoja v drugih panogah gospodarstva terja povečano produktivnost na zasebnih kmetijah. Le-ta pa je mogoča le s pomočjo povečane površine zemlje na eno kmečko gospodarstvo, mehanizacijo dela, specializacijo na najbolj donosne agrarne veje. V nasprotnem primeru lahko pričakujemo popoln razkroj in propad kmetijstva. Do leta 1975 bo v občini izvedena specializacija večjega števila kmetij (danes že 60 kmetij: 45 na govedorejo, 10 na perutinarstvo in 5 kmetij na krompir). S pomočjo povečanega sklada za pospeševanje kmetijstva, za ugodnejše kredite, s pomočjo organiziranega izobraževanja mladih kmetinarjev in na osnovi hitrejšega prevzemanja zemlje opuščeni kmetij in mešanih kmetij in oddajanja zaokroženih agrarnih kompleksov preusmerjenim kmetijam z realno ekonomsko perspektivo. Z ustrezno davčno politiko: oproščanje davkov za perspektivne in zaostrovanje davkov za mešane kmetije, z dotacijami in subvencijami, z ustrezno gradnjo gozdnih cest, ki naj respektirajo tak kmetijski program ter končno z vzpostavitvijo občinskega agrarnega zemljiškega sklada, se bo bistveno izboljšal gospodarski položaj zasebnega kmeta. K temu mora odločilno pripomoči kooperacija z družbenim sektorjem kmetijstva, organizirana občinska kmetijska svetovalna služba in drugi ukrepi, kot so organiziran odkup kmetijskega blaga po stabilnih cenah, turistifikacija nekaterih kmetij, organizirana preskrba s semenom, plemenjaki, gnojili, sadikami ipd.

Na podlagi teh ukrepov lahko pričakujemo porast živalske proizvodnje. V primerjavi z letom 1970 bo v letu 1975 število govedi preraslo od 5005 na 6000 glav, prašičev od 3542 na 3400 glav, perutnina od 146.000 na 194.000. Odkup mleka se bo povečal od 1.680.000 litrov na 2.200.000 litrov letno. Pridelek pšenice od 137 na 140 vagonov in krompirja od 240 na 260 vagonov itd.

Razen pri perutnini je zastopan v glavnem zasebni sektor. Količinski premiki sicer niso (razen pri perutnini) veliki, pomembno pa je izboljšanje kvalitete: pri kravah uvajajo sivojavne pasme in križanje cikastega goveda s simentalškimi plemenjaki, pri prašičereji pa križanje z mesnatimi pasmami. Količinsko povečanje perutinske produkcije izhaja iz povečanega števila zasebnih kooperantov.

Družbeni proizvod primarnega sektorja se bo do leta 1975 povečal za 11 % po stopnji povprečne letne rasti 2,1 %.

## ● INDUSTRIJA, GRADBENIŠTVO, OBRT

Sekundarni sektor (industrija, gradbeništvo, proizvodna obrt) bo tudi v prihodnje prevladoval. Kamnik bo v letu 1975 ostal industrijska občina s 75 % udeležbo sekundarja v družbenem proizvodu (SRS 54,4 %). Leta 1970 je ta sektor prispeval k družbenemu proizvodu občine kar 78 %. Stopnja povprečne letne rasti družbenega proizvoda v industriji bo znašala 8,4 % (medtem ko bo stopnja rasti družbenega proizvoda za celotno gospodarstvo občine Kamnik znašala 9,7 %, SRS 6,9 %).

Od sedanjih 5618 zaposlenih (1970) bo industrija povečala število delavcev na okrog 7000 ali 24 % več. Družbeni proizvod na zaposlenega v industriji se bo povečal od 38.600 din na 46.430 din ali za 20 % več. Produktivnost, merjena s tem razmerjem, bo dosežena 255 odstotno z novimi zaposlitvami in 75 % z novo tehnologijo in organizacijo dela, racionalnejšo proizvodnjo, tehnološkimi povezavami oziroma integracijami.

Investicije v osnovna sredstva bodo znašale povprečno 19 % družbenega proizvoda (za celotno gospodarstvo okoli 16 %). Družbeni proizvod industrije se bo povečal za 50 % po povprečni stopnji letne rasti 8,4 %.

Industrija v sedanjih organizacijski in tehnološki formaciji nima objektivnih možnosti, ki jih terja proizvodni razvoj. V prihodnjih letih bo zato treba reorganizirati in na novi osnovi modernizirati industrijo. Dve največji podjetji industrije (ki prispevata skoraj 50 % vsega družbenega proizvoda) imata možnost postati dominantni proizvajalec, ne samo v slovenskem okviru. Rešitev za drugo industrijo je v specializirani proizvodnji.

Ta gospodarska veja potrebuje do leta 1975 okoli 80 delavcev z visoko in višjo izobrazbo. Tehnična opremljenost živega dela se mora povečati in sicer od 55.300 din na 81.000 din osnovnih in obratnih sredstev na zaposlenega ali za 46 % več.

Gradbeništvo bo povečalo svoj družbeni proizvod za več kot 40 % po povprečni stopnji 7,4 % (indeks 143), število zaposlenih pa se ne bo povečalo. Pričakujemo večje premike v načinu in organizaciji dela. Družbeni proizvod na zaposlenega se bo na tej osnovi dvignil od 9600 na 14.100 din, vložena sredstva na zaposlenega pa od 20.200 din na 32.600 din.

Proizvodna obrt v Kamniku mora izkoristiti svoj ugodni položaj spričo bližine ljubljanskega tržišča. Njen družbeni proizvod se mora do leta 1975 povečati za 51 %, zaposlenost pa za okrog 22 %. Večjo pobudo je treba omogočiti zasebnemu sektorju. Za proizvodnjo obrt je treba odpreti posebno cono z ugodnimi lokacijskimi pogoji.

## ● TRGOVINA, GOSTINSTVO IN TURIZEM

Razvoj trgovine, servisnih dejavnosti, gostinstva in turizma, komunale ter prometa je področje poglobitvenega učinkovanja občinske ekonomske politike. Udeležba terciarnega sektorja v družbenem proizvodu od sedanjih 14,6 % na 20 %, delež delovnega prebivalstva v tem sektorju pa od sedanjih 12,2 % na 15,5 %. Družbeni proizvod tega sektorja se bo povečal za 144 % po povprečni stopnji letne rasti 19,5 %, zaposlenost pa po povprečni stopnji 4,9 %. V tem sektorju se bo zaposlenost dvignila za 27 % ali za 410 novih delavcev. Bistvenega pomena je zasebna iniciativa v servisnih obrteh, gostinstvu, turizmu in prometu. Občinska lokacijska (urbanistična) politika mora to usmeritev optimalno uresničevati.

Na področju trgovine je potrebno pričeti izgradnjo nove blagovnice in centralnih skladišč, v gostinstvu pa novega hotela na spodnji postaji žičnice na Veliko planino (150 letišč) in hotel v Kamniku ter restavracijo na Veliki planini. Adaptirati treba prostore ob uličnih črtah za terciarno dejavnost, odpreti (zgraditi, adaptirati) je treba turistični center (turistični informativni biro, planinsko društvo, prodajalne spominkov ipd.), novo avtobusno postajo. Pripravi je treba vse potrebno (projekte, sredstva) za gradnjo družbenega centra, ki bi skupaj s starim delom Kamnika funkcioniral na bazi terciarnih dejavnosti. Aktivirati je treba nova turistična in

rekreacijska področja na Veliki planini, Mali planini, Menini, v dolini Črne in v Tuhinjski dolini.

Kamnik mora že v tem petletnem obdobju aktivirati vse razpoložljive možnosti, da postane iz preteznega industrijskega centra središče turizma, rekreacije, razvedrila, cenenih in hitrih servisov, obrti in kulturno središče, mesto kulturnih prireditev, ki so primerna zlasti za manjša mesta.

Omogočiti je treba gradnjo ali adaptacijo zasebnih gostišč in turističnih sob na podeželju, zlasti v gorskem področju občine. Z ustrezno lokacijsko politiko in hitrim ter enostavnim lokacijskim postopkom ter z ustrezno davčno politiko, to je z oprostitvijo davkov za dobo 3 let za nove obrti, v gostinstvu, v zasebnem sektorju in z odštevanjem investicijskih stroškov od davčne osnove ter z ugodnimi krediti (beneficiranje obrestne stopnje) bo zasebni sektor obrti in gostinstva hitreje zasedal vlogo, ki mu jo daje ta družbeni načrt.

S posebnim programom je treba poseči v razvoj kmečkega turizma. Aktivizacija gorskih kmetij v alpskem področju občine je možna s pomočjo ugodnih kreditov, brezplačnimi načrti in nasveti, s pomočjo gorskih gozdnih cest, z boljšo površinsko obdelavo in vzdrževanjem, z ustreznimi cestno-tehničnimi elementi ter tudi z ustrezno turistično propagando. S tem je možno učinkovito izkoristiti to, za kamniško občino zelo dobro razvojno možnost.

Razvoj terciarnega sektorja je potrebno tesno povezati z napredkom v prometu. Do leta 1975 se morajo izboljšati udobnost in zanesljivost ter kultura javnih prevozov potnikov in blaga. K temu bo veliko pripomogla gradnja nove avtobusne postaje, centralnih skladišč, uvedba hitrega potniškega prometa na železnici in uvedba novih avtobusnih prog proti Ljubljani, Domžalam, Kranju, Škofji Loki, Gornjemu Gradu in skozi Tuhinjsko dolino proti Celju. Odločilnega pomena pri tem bo rekonstrukcija nekaterih cestnih odsekov v občini.

Komunalno gospodarstvo bo do leta 1975 rekonstruiralo kamniški vodovod: odpreti in aktivirati je treba novo zajetje v Iverjah, zavarovati vodnjak pod Gradom in zamenjati slabo vodotesno vodovodno omrežje v starem delu Kamnika. Zmogljivost vodovoda je treba povečati na 2001 na sekundo. Razširiti je treba kanalizacijsko omrežje v Kamniku, severni del, pričeti z gradnjo zbiralnika, skupne čistilne naprave in industrijskih čistilnih naprav. Pričeti je treba s komunalnim urejanjem industrijske cone Kamnik: vodovodne, kanalizacijske naprave in cestno omrežje in trafo postajo. V tem obdobju bo urejeno kanalizacijsko omrežje in čistilne naprave za krajevne skupnosti Kamnik, Duplica, Šmarča, Kamniška Bistrica in Nevlje.

V Kamniku bo uvedena akcija za večjo ozelenitev mesta pod geslom „Več cvetja in zelenja“ in izboljšana komunalna higiena. Kamnik mora postati čisto mesto z veliko cvetja in zelenja ne glede na zeleno okolico mesta. Akcija za večjo komunalno higieno, zelenice in cvetne nasade bo vpeljana tudi v krajevnih skupnostih, ki so turistično zanimive.

V sklop komunalnega gospodarstva sodi tudi športni park. Le-tega je treba v tem 5-letnem obdobju dokončno opremiti s športnimi napravami in bazenom.

## ● PROMETNE ZVEZE

PROMETNE ZVEZE in urbanizacija. Do leta 1975 je potrebno pričeti oz. nadaljevati z asfaltiranjem naslednjih odsekov:

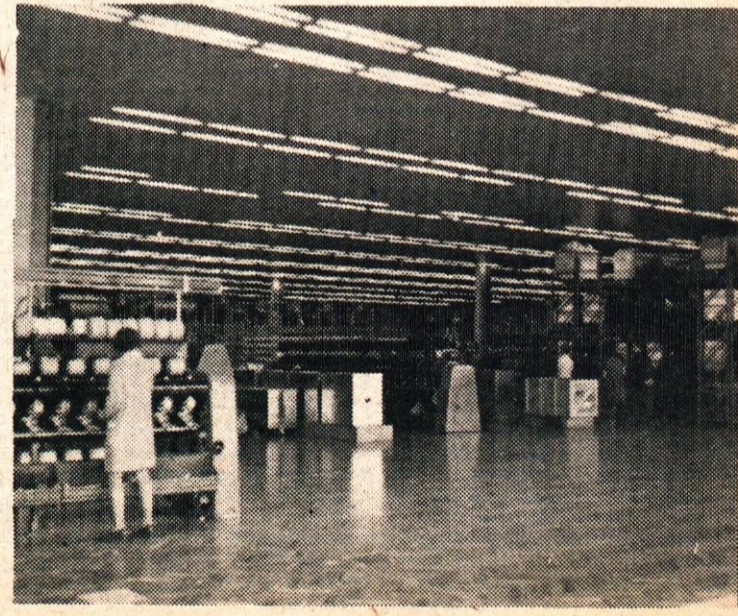
- obvoznica v Kamniku
- cesta skozi Tuhinjsko dolino Kamnik-Motnik-Ločica
- cesta Stahovica-Kamniška Bistrica
- cesta Kamnik-Godič
- cesta Komenda-Klanec-Cerklje

Do leta 1975 je treba ugotoviti možnosti za osebni promet na železniški progi Kamnik-Ljubljana z uvedbo hitrega potniškega prometa (šinibus).

Na področju vodnega gospodarstva se bo začela regulacija Kamniške Bistrice, izvedena bodo obsežna zavarovanja plazovitih terenov in melišč in pogozdovanje zaradi vodnogospodarskih interesov. Vpeljana bo stroga kontrola odlaganja odpadkov v vodotoke in njihove bregove.

Stanovanjska gradnja se bo še v naprej razvijala v smeri splošnega interesa po individualni hiši. Blokovno gradnjo bo treba pospeševati zaradi potrebe mladih delavcev in mladih družin. Kombinacija blokovne ter individualne gradnje stanovanj bo podprla logični razvojno-socialni proces nastajanja in razvoja družine ter njihove materialne osnove za izboljšanje stanovanjskega standarda.

Blokovna gradnja bo v skladu z urbanističnim načrtom na Grabnu, Sp. Perovem; individualna gradnja pa na Novem trgu, Stranjah, Mostah, Komendi ter tudi v Kamniku, Jeranovem, na Vrhpolju in Podgorju. V prihodnjih petih letih bo zgrajenih okoli 800 stanovanj ali okrog 160 letno v razmerju 50:50 individualne in blokovne gradnje stanovanjskih hiš. Okrog 80 % vse gradnje bo locirano na območju Kamnika.



INDUSTRIJA BO TUDI V PRIHODNJE NOSILEC GOSPODARSKEGA RAZVOJA NAŠE OBČINE

## Ali jih poznamo

Vigred  
se  
povrne...

Priljubljeno nagrobnico „Vigred se povrne“ pozna pač vsakdo, vendar pa malokdo ve, da pripisujejo njeno melodijo Janku Škrbincu iz Stranj v naši občini. Tudi je že pozabljena časopisna pravda, ki se je po prvi svetovni vojni razvnela o tem, kdo je skladatelj Vigredi. Pa porabimo to priložnost, da spoznamo našega Janka Škrbinca!

Ko se je 27. maja 1841 rodil kmetu Matevžu Škrbincu v Spodnjih Stranjah št. 2, sin Janko, so sklenili, da bo šel v šole. Po končani osnovni šoli pri frančiškanih v Kamniku je odšel na učiteljsko pripravnico v Idrijo, kjer je leta 1860 postal učitelj in takoj odšel na prvo službeno mesto v Kranjsko goro. Posebej se je še ukvarjal z glasbo, učitelj pa mu je bil skladatelj Kamilo Mašek. Leta 1862 je prišel za učitelja v Preddvor pri Kranju, od 1864 je bil v Dolu, nato od 1866 v Kamni gorici, od 1868 do 1874 pa spet v Preddvoru. Kot nadučitelj je nato dve leti služboval v št. Vidu pri Stični, od 1876 naprej pa v Višnji gori do upokojitve leta 1911. Bil je torej 51 let v učiteljski službi. Povsod je bil organist, pevovodja in skladatelj priložnostnih pesmi, cerkvenih pesmi in tudi daljših glasbenih del. Vendar pa nobene svoje pesmi ni objavil v tisku. V Višnji gori se je izkazal tudi kot požrtvovalen društveni delavec, saj je leta 1885 ustanovil gasilsko društvo, leta 1894 pa mestno godbo. Še 80 let star je orgljal in pel. Umrl je 31. marca 1928 v Višnji gori. Bil je trdna in zdrava korenina izpod Kamniških planin.

Ko so leta 1925 časopisi začeli polemiko, kdo je avtor znanе žalostinke „Vigred se povrne“, je Janko Škrbinc pred notarjem Bleiweisom v Novem mestu dal naslednjo izjavo: „Podpisani izjavljam na častno besedo in ako potrebno tudi pod prisego, da je napev pesmi „Vigred se povrne“ moja lastna skladbica. V Preddvoru sem služboval kot učitelj in organist. V Kranju je kaplanoval Janez Puhar in sva se pogostoma obiskovala. On je spesnil besedilo, a jaz sam sem jo uglasbil dvoglasno leta 1863. Pela se je pesem povsod, kjer sem služboval. Pozneje sem jo v Višnji gori postavil za moške glasove v asduru... V Preddvoru je služilo neko dekle, ki je bila moja cerkvena pevka in se je kasneje preselila v Cerklje. Tu je Vavken slišal pesem in jo postavil in objavil ta edinole moj napev. To potrdim z lastnoročnim podpisom v mojem 85. letu. Janko Škrbinc, l. r. upokojeni nadučitelj, 8. septembra 1925.“ (Slovenec 1925, št. 203).

Besedilo Vigredi je napisal Janez Puhar in ima prvotni naslov „Otožnica po ranjkem Kamilu Mašku, učniku glasbene šole v Ljubljani“. Mašek je zbolel na pljučih in se je šel zdraviti v Ščavnico, kjer je umrl 29. junija 1859 in je bil tam pokopan. Njegova učenca sta bila Andrej Vavken, učitelj in organist v Cerkljah, in Janko Škrbinc. Prijatelj Janez Puhar iz Kranja, svetovno znani izumitelj fotografije na steklo, pesnik, risar in glasbenik, mu je zložil v spomin „Otožnico...“, ki ima 5 kitic, prva pa se glasi:

Vigred se povrne,  
vse se oživi,  
tratica pogrne  
se s cveticami.  
Drobne ptičice pojo  
spet v domačem gaj,  
al prijatla sem nazaj  
nikdar več ne bo.

Peta kitica se začne z besedami: Zbogom drag' Kamilo, mojster glasovit... kar je dokaz, da je bila pesem res njemu posvečena. Puhar je služboval kot kaplan v Cerkljah od 1853 do 1861, leta 1862 pa v Kamniku in je 1864 umrl v Kranju. Pešem Vigred je sestavil takoj po Maškovi smrti ali pa spomladi leta 1860, ko se je vigred povrnila. Vavken je izdal zbirko 8 pesmi „Glasi gorenjski“, ki nima letnice natisa, pa so kasneje ugotovili, da je iz leta 1861. Ker piše v naslovu „postavil Andrej Vavken“, menijo, da to ne pomeni komponiral, ampak harmoniziral, to je znanemu napevu napisal note. (Takrat so se izogibali tujim besedam in iskali domače izraze). Kot zadnja pesem je natisnjena tudi ome-

njena otožnica (žalostinka), v zbirki pa so še štiri Puharjeve pesmi. Pri pesmi Selsko veselje je opomba: napev nemški. Kritiki so zato menili, da je glasbo Vigredi napisal Vavken, ne pa Škrbinc. Morda je stari mož v svoji izjavi res nekoliko pomešal letnice in dogodke (po več kot 60 letih!), toda oba učitelja sta bila poštenjaka. Če je Škrbinc trdil, da je Vigred njegova skladba, mu smemo verjeti, posebno, ker Vavken nikoli ni trdil, da je njegova. Škrbinc tudi kasneje nobene skladbe ni objavil, v njegovi zapuščini pa jih je ostalo mnogo z oznako comp. J. Š. ali

comp. Janko Škrbinc (comp. = komponiral, zložil), kakor je zapisal skladatelj Stanko Premrl (Cerkveni glasnik 1943). Skladatelj Oskar Dev je zbiral in harmoniziral narodne pesmi. Leta 1906 jih je izdal v zbirki in med njimi je tudi Vigred z opombo, da je belokranjska narodna. Slišal jo je v okolici Metlike, tja pa je zašla iz Novega mesta, kjer so jo peli na gimnaziji. Tako ima priljubljena nagrobnica svojo pisano zgodovino, prepevajo pa jo že 110 let. Z Vigredjo pa je tesno povezano tudi ime enega naših rojakov – Janka Škrbinca iz Stranj. I. Z.

## Komendski lovci razvili svoj prapor

V nedeljo, 3. septembra, so imeli komendski lovci pri svojem novem lovskem domu na Križu veliko slavo. Kot druga lovska družina v občini so razvili svoj prapor in s tem tudi proslavili 51-letnico ustanovitve te lovske družine.

Predsednik lovske družine

Nande Vode je v svojem govoru orisal zgodovino in razvoj lovstva v Komendi. Ustanovni občini zbor lovskega kluba v Komendi, tako so ga takrat imenovali, je bil 4. septembra 1921. Društvo je smelo imeti le 13 članov, na vsakih 500 ha lovišča po enega. Prvi člani kluba

so bili: Ivan Hribar iz Cerklj, Josip Pogačar in Franc Košir iz Križa, Jernej Vode s Skaručne, Ferdo Vode, Franc Zadrgal, Franc Drešar in Andrej Mejač iz Komende, Jože Strahovec z Gore, dr. Ivan Trampuš s Kamnika, Ivan Zupanc z Dobrave, Alojz Sporn iz Vodice in Franc

Vehovec s Skaručne. Društvo je imelo v zakupu 5245 ha lovišča, še enkrat več kot danes, čeprav je sedaj v komendskem društvu vedno preko 30 članov.

Lovski klub je deloval do leta 1932, ko je bilo z zakonom predpisano, da je zakupnik lahko le fizična oseba. Zakupniki so bili včlanjeni v Slovenskem lovskem društvu. Lovsko društvo v Komendi je začelo delovati spet po vojni, ko je bilo nekaj časa združeno s kamniškimi društvom, vendar so se kasneje spet osamosvojili.

Nande Vode je poudaril, da se gospodarjenje z loviščem precej razlikuje od prejšnjih časov, saj bi drugače pri tolikšnem številu članov in sorazmernem majhnem lovišču res ne imeli kaj streljati. Lov je ostal le še tradicija, ohranitev lepih navad lovcev, potrebe in naloge članov pa so povsem druge. Tudi lovci so dolžni skrbeti za ohranitev naše narave in naše divjadi. Danes na eni strani povečujemo pridelke z različnimi kemičnimi sredstvi obenem pa uničujemo vse ostalo življenje na polju. Tudi avtomobili v nižinskem predelu uničijo zelo veliko divjadi. Veliko škodo med divjadjo napravijo divji lovci v avtomobilih ter malokalibrske ter zračne puške.

Če ne bi v zadnjih desetih letih vložili več tisoč fazanov in zajcev ter zavarovali ostale divjadi, preskrbeli več deset ton zrnja za zimsko krmiljenje, bi danes najbrž le redkokje videli kakšnega fazana ali zajca.

Ob koncu je tovariš Vode zaželel, naj bi se bogata lovska tradicija, na katero naj spominja tudi lovski prapor, gojila še naprej, da bi se lovci zadovoljni srečavali na lovih, na delu v loviščih in v lovskem domu.

Slovesnost je nato pozdravil tudi predsednik občinske skupščine tovariš Vinko Gobec in čestital komendskim lovcom k doseženim uspehom. Najstarejši član društva, Janez Zupančič, je nato razvil prapor, na katero so pripeli spominske trakove kumica Slavka Vode, ing. Ivan Šmit in imenu Lovske zveze Slovenije in Boris Bolka v imenu kamniškega podjetja Meso.

K slavnostnemu vzdušju je po svoje prispeval tudi Šenčurški oktet, ki je zelo doživeto zapel nekaj lovskih pesmi. Po slovesnosti je bilo tekmovanje v streljanju na glinaste golobe, popoldne pa se je v prijetnem gozdni okrog lovskega doma razvila zabava, na kateri ni manjkalo tudi lovskih posebnosti. S.

Iz kamniške  
gimnazije

Zaključni izpiti na gimnaziji Rudolfa Maistra v Kamniku so bili s popravni izpiti iz jesenskega dela izpita končani 2. oktobra. Vsi kandidati so v avgustu opravili popravni izpit čez IV. razred gimnazije in tudi v jesenskem roku so potem vsi opravili zaključni izpit. Tako so prvič v zadnjih letih vsi četrtošolci izdelali četrty razred in tudi vsi opravili zaključni izpit. Skupno je torej opravilo zaključni izpit ali maturo 54 kandidatov, od teh 23 dijakov in 31 dijakinj. Z odličnim uspehom je bilo 9 kandidatov (od teh jih je bilo 7 oproščenih opravljanja zaključnega izpita), s prav dobrim 15, z dobrim 26, z zadostnim pa 4. Novi abiturienti kamniške gimnazije sta Marica Urankar iz Kamnika in Maja Vilar iz domžalske občine. S tem se je seznan dosežanih abiturientov povečal za 54. Letos je bila jubilejna dvajseta matura na kamniški gimnaziji. V teh dvajsetih letih je maturiralo 727 dijakov, med katerimi so zdaj že doktorji znanosti, univerzitetni docenti, zdravniki, inženirji, ekonomisti, profesorji in drugi strokovnjaki. Gimnazija je v 27 letih upravičila svoj obstoj. Nujno pa potrebuje nove učne prostore in sodobnejše urejene kabinete za čedalje zahtevnejši način pouka.

V novem šolskem letu 1972/73 se je vpisalo v gimnazijo 242 dijakov, kar je točno toliko kot lani. V prvi razred se je vpisalo toliko dijakov, da so jih razdelili na tri oddelke. Skupno je na zavodu 10 oddelkov, prvi in drugi razred jih imata po 3, tretji in četrty razred pa po 2 oddelka. Vozačev je skoraj polovica ali 115.

Od teh se jih vozi 8 s kolesom več kot 4 km daleč, drugi pa z avtobusom. Iz kamniške občine je 166 dijakov, iz domžalske 66, 10 pa jih je od drugod. V dopoldanski izmeni pouka je 6 oddelkov s 152 dijaki, v popoldanski pa 4 oddelki z 90 dijaki. Delo je organizirano po predmetniku za petdnevni delovni teden in imajo zato dijaki včasih tudi 7 ur in več pouka na dan. Tudi letos je pouk organiziran po kabinetnem sistemu, ki je že lani pokazal dobro stran takega načina dela. Dijaki zavoda izhajajo največ iz družin delavcev (79) in uslužbencev (102), kmetov (10), upokojencev (18). Pri 161 dijakih sta zaposlena oba roditelja, pri 51 samo oče in pri 18 samo mati. Za dijake iz družin, ki imajo nizek dohodek na družinskega člana, so bile odobrene štipendije. V začetku tega šolskega leta prejema štipendijo 37 dijakov, kar je za 8 več kot v lanskem šolskem letu. Na zavodu poučuje 14 redno in 3 honorarno zaposleni pedagoški delavci. Roditeljski sestanki bodo tudi letos trije. Prvi je bil 19. oktobra.

Proti omejevanju sredstev  
za izobraževanje

Ko so odborniki na zadnji seji občinske skupščine razpravljali o doseženih dohodkih proračuna občine in Temeljne izobraževalne skupnosti, so ugotovili, da so bili dohodki za proračun v osemih mesecih doseženi v višini 8475.000 dinarjev ali 66,5 odstotka celotnega zneska; izobraževalna skupnost pa je imela 70.400,00 dinarjev dohodkov ali 6 odstotkov za letos predvidenih dohodkov.

Dohodki obeh proračunov v tem obdobju presegajo predvideno povečanje za 20,8 odstotka; glede na omejitve proračunske in druge porabe v letošnjem letu pa lahko po zveznem zakonu letošnji dohodki presežejo dohodke iz lanskega leta le za 14 odstotkov, druga sredstva pa je treba prenesti na posebne račune uporabnikov teh sredstev.

Po tem zakonu bi bilo treba

v času osmih mesecev izločiti v glavnem na račun višjega prispevka iz osebnega dohodka in delno od prometnega davka v maloprodaji skupaj 259.339. Ker ob sestavi proračuna za letošnje leto še ni bilo znano, da se bodo morali presežki nekaterih dohodkov preko 14 odstotkov nasproti lanski realizaciji izločiti, so zato nekateri dohodki planirani višje. Seveda so bila ta sredstva razdeljena na porabnike proračuna. Ta preveč razporejena sredstva znašajo 272.382 dinarjev. Če teh sredstev ne bi bilo mogoče uporabiti, bi bila prizadeta predvsem Temeljna izobraževalna skupnost. Zato je občinska skupščina sklenila predlagati spremembo predpisov v tem smislu, da dohodkov TIS ne bi omejevali.

V razpravi je bilo obravnavano tudi vprašanje otroškega dodatka za kmečke otroke v

družinah, ki imajo katastrski dohodek pod 2000 dinarjev. Po podatkih republiškega sekretariata za finance je takih otrok le 88, dejansko pa je opravičeno do tega dodatka kar 186 otrok. Ugotovili so, da je nesporazum nastal verjetno zaradi pomanjkljivih podatkov o višini katastrskega dohodka.

Odborniki so obravnavali tudi poslovanje posameznih občinskih skladov, katerih sredstva in programi potekajo, kot je predvideno. Posebej so opozorili na počasno plačevanje obveznosti do sklada za urejanje in izdajanje stavbnega zemljišča. V osmih mesecih je bilo zbranih s tem prispevkom 75 milijonov starih dinarjev ali 44 odstotkov predvidenega zneska za letos. Zaostanke v plačilu tega prispevka sedaj zbirajo krajevne skupnosti za financiranje lastnih potreb in akcij.



PRENOVLJENA UČILNICA V ŠOLI NA VRANJI PEČI: Te dni so se učenci vselili v prenovljeno učilnico v osnovni šoli na Vranji peči. Dokončano je tudi stanovanje za učitelje. Dela pri razširitvi zgradbe, v kateri bodo tudi prostori za družbene organizacije, gredo h koncu. Sklad za razvoj družbenih služb bo za te namene moral odšteti okrog 60 milijonov S-dinarjev

# Mesto spreminja podobo

# Kako poteka oblikovanje TOZD?

Podoba Kamnika se tu in tam spreminja; še leto ali dve pomnijo najbližji stanovalci, kakšen je bil prejšnji izgled njihove okolice, potem pa se navadijo novega okolja in spomin izgine. Zdaj ko fotografski aparat ni več redkost v rokah občana, je na slikah ostala ohranjena marsikatera značilnost prejšnjega časa, še več pa je primerov, da je pred prezidavami ali urejanjem okolja nihče ni posnel. Kdo bi si danes mogel predstavljati Kamnik iz leta 1935, če ga kartograf Ivan Selan na začetku svoje dejavnosti ne bi upodobil na dioramah, ki jo še zdaj občudujemo v prvem nadstropju občinske skupščine! Slika pa nam še verneje ohrani posnetke naših zanimivosti ali pa pomanjkljivosti pred spremembo. Zato bi občina, muzej, komunalna uprava in še drugi morali skrbeti, da bi pred vsako prezidavo, uravanjem ali kako drugačno spremembo posneli stari izgled. Zanimici nam bodo vabljeni za te dokumente razvoja in sprememb! Mi danes še ne moremo prav oceniti pomena.

Ob desnem robu Ljubljanske ceste so nekoliko kasno spomladlji zasadili bele breze in se jih zato nekaj ni prijelo. Ko bodo breze zrasle, bo ta del mesta dobil čisto nov izgled. Drevesa so pljuča mesta, zato jih velja negovati, čuvati in saditi povsod, kjer je za to primeren prostor.

I. Z.



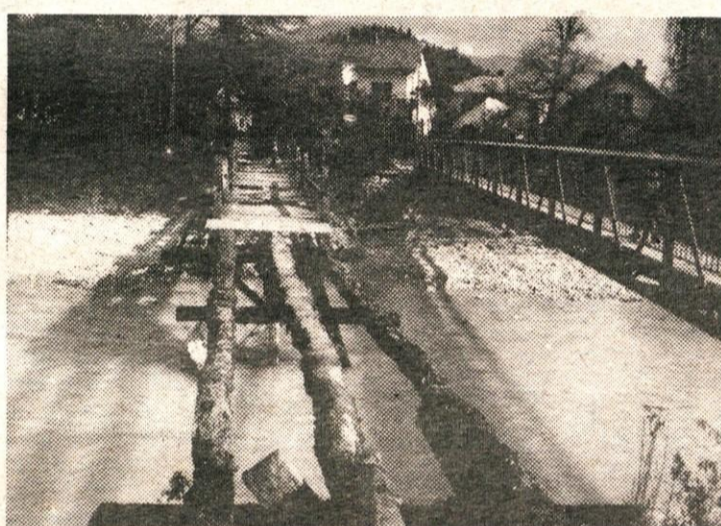
Tudi okolico, zlasti pročelje stanovanjskega bloka pri spomeniku Antona Medveda, bi bilo potrebno urediti

Poglejmo nekaj sprememb iz zadnjih časov. V Novem trgu so na dvorišču Benkovičeve hiše posekali orehe, ki so bili brez dvoma najlepša orehova debela na mestnem območju. Z mogočnimi krošnjami so jemali hišam sonce in svetlobo in zaradi tega odstranili ne bi prigravarjali. Zdaj je tam manj vlage pa več sonca, revnejši pa smo za najlepše primerke orehov.

Ureditev Parmove ulice je dokončno zapečatila usodo Mlinščice, ki je stoletja dajala kamniškim obrtnim delavnicam pogonsko silo. Zasuli so tudi njeno strugo v vsej dolžini in odstranili brv na cesti, ki od ovinka Usnjarske ulice vodi proti soli Frana Albrehta. Cesta je dobila asfaltno oblogo, prostor med Metalko in cesto pa je uravnan. Na njegovem prodnatem svetu, ki ga je še pred letom prečkala struga Mlinščice pa so zasadili razno okrasno drevje. Arboretum Volčji potok je oskrbel več japonskih vrb (Salix Setsuka in Salix Medemi), ki imata jeseni čudovite dolge in rumene liste. Kot jesen zraste visoko japonsko drevo Cercidifilum japonicum, ki ima do tal segajoče veje z lepimi listi. Rdeči in črni bor pa bosta služila kot zimzeleno ozadje temu eksotičnemu parkovnemu okraju. Ograjo ob Metalki so zasadili s skobotemcem Filadelphus coronarius, zelena trata pa je prekrila prejšnjo otožno neugledno neurejenost. Tako se je naenkrat vsa okolica znašla v prijetnem zelenem okolju. Tudi na postajališču šolskega avtobusa kolesa ne tonejo več v blatu, nasuti gramoz je zaenkrat rešil to vprašanje.



KAMNIŠKE POSEBNOSTI: Okolje nekaterih naših kulturnih spomenikov nam ni ravno v čast. O tem nas lahko prepriča pogled na že precej časa podirajočo se zgradbo ob rojstni hiši književnika Frana Albrehta



Med zgodovinske spomenike bo verjetno vključena tudi nekdanja lesena brv preko Bistrice pri Svitu

Na vprašalnik CK ZKS in republiškega sveta zveze sindikatov o ustanavljanju temeljnih organizacij združenega dela je do 19. oktobra odgovorilo 12 podjetij in zavodov iz naše občine. Odgovori na vprašanja kažejo, da tudi pri nas priprave prepočasi tečejo. V nobenem podjetju doslej še niso sestavili programov nalog v zvezi z ustanavljanjem TOZD. Take programe pripravljajo v 6 delovnih organizacijah, medtem ko v treh pravijo, da jih ne potrebujejo. Med razlogi, zakaj doslej ni bilo ničesar storjenega, v štirih podjetjih pravijo, da je njihovo podjetje premajhno za ustanovitev TOZD, v treh podjetjih organizacija in dejavnost podjetja zaenkrat tega ne omogočata, v dveh pa pravijo, da sprejet razvojni program terja združevanje sredstev za investicije.

## Prijave skupnega dohodka občanov so javne!

Po novem zakonu o davkih so davčne prijave in odmera davka od skupnega dohodka občanov javne. Javno mnenje je, da je tako prav. Kajti, ker je pošteno prijavil svoj dohodek, ki ga je tudi pošteno zaslužil, je lahko le ponosen, da je s svojim delom ustvaril tak dohodek. Obenem pa je javnost prijav najljubša družbena kontrola nad tistim, ki jih ni v tem seznamu oz. ki so prijavili nižji dohodek od dejanskega.

Po podatkih občinske davčne uprave je v naši občini imelo 81 občanov, ki so v delovnem razmerju, imelo preko 5 starih milijonov dohodkov. To pomeni, da so mesečno zaslužili več kot 416 starih tisočakov. Večina teh zaslužkov se giblje od 5 do 6 milijonov S-dinarjev, le en občan v delovnem razmerju (poudarjeno, da tu obrtniki niso upoštevani, ker jim davek od skupnega dohodka do srede oktobra še ni bil odmerjen!) je presegel vsoto 10 starih milijonov.

Med 81 občani, ki so prijavili več kot 5 milijonov S-dinarjev dohodka je 21 inženirjev, 10 tehnikov, 6 ekonomistov in kemercialistov, 7 zdravnikov, 3 prosvetni delavci, 1 sodnik, 1 farmacevt, 9 direktorjev podjetij, predsednik občinske skupščine, 16 računovodij, trgovskih zastopnikov in drugih delavcev v delovnih organizacijah ter 6 upokoencev, ki so zaposleni.

## Prepoved prometa z zemljišči in parcelacijo zemljišč

Občinska skupščina je sprejela odlok, s katerim prepoveduje promet z zemljišči ter gradnjo stanovanjskih hiš na območju Stranj, Novega trga, Komende in Most, za območja, za katera že nastajajo zazidalni načrti. Obstoječe gradbene objekte je moč prezidavati ali obnavljati z dovoljenjem pristojnega občinskega organa. Ta prepoved ne velja za občino in tudi ne za tista zemljišča, za katera je bila izdano pravnomočno lokacijsko in gradbeno dovoljenje.

Prof. IVAN ZIKA

# 750 let mesta Kamnika 16

V septembrskem nadaljevanju našega sklopa o kamniški zgodovini smo videli, kako se je Henrik IV. Andeški po dveletnem pregnanstvu z madžarskega dvora spet vrnil v Kamnik. Mirno je urejal svoja kranjska posestva in si prizadeval, da ne bi prišel navzkriž z oglejskim patriarhom. Objavili smo tudi sliko denarja, ki ga je Henrik koval v Kamniku z napisom Marchio-Steine, medtem ko smo v juljski številki videli na njegovem pečatu napis Marchio-Istrie. Tudi smo omenili, da zgodovinarji ne morejo ugotoviti, kaj je Henrik počel med leti 1211 in 1217.

Njegovega imena ni najti v zvezi z dogodki tistega časa. Na drugem mestu pa spet beremo, da se je Henrik po mitvi z madžarskega dvora „posvetil svojemu družinskemu imetu Kamniku in Slovenjem Gradcu“. Seveda, bavarska posestva so bila zanj izgubljena, kazen izobčena pa je še vedno visela nad njegovo glavo. Čeprav so ga pustili v začetku v miru živeti v naših krajih. Morda je tiho ždel na svojem Malem gradu v Kamniku in obiskoval svoja nova posestva po Dolenjskem, ki si jih je pridobil z višnjegorsko dediščino. Hotel si je pač ustvariti trdno gospodarsko osnovo, ki naj bi bila zagotovilo njegove moči in ugleda. Pri tem je posebno vneto koval denar ne samo v kovnici na kamniškem Malem gradu, pač pa tudi drugod po Dolenjskem. Vsi poznavalci denarja (numizmatiki) trdijo, da je v tem času kovnica denarja v Kamniku posebno živahno delala. Iz te dobe so najbrž kovanci z napisom MARCHIO DE STEINE – mejni grof Kamniški, torej ne mejni grof Istrski. Iz tega vidimo, da se je skrbno izogibal vsakemu sporu z oglejskim patriarhom zaradi naslova istrskega mejnega grofa. Za nas pa je napis na kovancih novo opravilo, da smemo Henriku dati vzdevek Henrik Kamniški. O kovnici denarja v Kamniku pa bomo spregovorili kasneje v posebnem poglavju.

Rekli smo, da se je Henrik po letu 1211 posvetil svojemu družinskemu imetu na Kranjskem in Štajerskem. Poglejmo najprej, kaj je pridobil z višnjegorsko dediščino in katere fevde je imel v naših krajih. Višnjegorski gospodje so prišli na Kranjsko iz Vovber pri Grebinju na Koroškem (Vovbre – Henneberch, Heunenburch in še drugače pisano na dokumentih iz tiste dobe). Kot dediči plemenitih gospodov „de Pris“ ali „de Chreina“ so postali lastniki obširnih zemljišč v dolenski Marki. Pod njihovo oblast so sodili naslednji kraji: zgornja Krka, Višnja gora, Stična, Trebnje, Catež in zemlja do jugozahodnega in južnega pobočja Gorjancev, torej tudi Metlika in Črnomelj. Cistercijski samostan v Stični je bil pobožna ustanova Višnjegorskih. Grof Albert iz Višnje gore je omenjen na mnogih listinah med leti 1177 in 1209, vemo pa tudi, da je v tretji križarski vojni vodil plemstvo iz naših krajev v Palestino. Njegova edina hčerka Sofija je Henrik Andeškemu prinesla v zakon vso višnjegorsko dediščino, ki jo je Henrik strnil s svojimi fevdli v pokrajinsko celoto. Med Mirno in dolenoj Krko je imel fevd freisinske škofije, severno od Krke pa fevde krške škofije iz Koroške (njen sedež je bil v starodavnem St. Vidu nad Dravo). Med krškimi fevdi je bil posebno važen grad Ljubek pri Litiji, ker je njegovo zemljišče mejilo na andeško posest na Gorenjskem, ki je, kot vemo, segala od Ločice in Motnika čez Kamnik do Kokre, Kranja in Smednika. Na Dolenjskem so bili višnjegorsko-andeški ministeriali in vitezi v gradovih Prapreče (Lichtenberg), Prežek (Preisseg), Šumberk (Schoenberg), Višnja gora, Slepčjak (Blindenbach), Cretež (Reutenberg), Mokro polje, Kronovo, Hohenav, Hmeljnji (Hopfenbach) in Mehovo.

Grad Otočec je tudi sodil k višnjegorski posesti. Stiški letopisec Puzel imenuje Alberta Višnjegorskega grofa. Tako ga nazivajo tudi v listini od 7. oktobra 1200, ko je grof Albert Višnjegorski (comes Albertus de Wichsilbergh) prisegel škofu v Poreču v Istri, ki mu je prodal neki fevd. Tudi sam se je kot priča na listinah svojega zeta, mejnega grofa Henrika, podpisoval kot grof. Zgodovinar Janez Parapat je o „gospodih Višnjegorskih“ pisal v Vestniku leta 1873. S freisinskimi in krškimi fevdli je Henrik lepo zaokrožil svojo dolensko posest.

### KAMNIK – MESTO

Mejni grof Henrik se je torej po letu 1211, ko se je po dveh letih izgnanstva spet vrnil v Kamnik, „posvetil svojemu družinskemu imetu Kamniku in Slovenjemu Gradcu“. To pomeni, da je zastavil vse sile za gospodarski napredek obeh krajev in za čim boljše povezavo med njima. Kaj pa naj bi storil za napredek Kamnika? Omenili smo že možnost, da je ob svoji ženitvi povzdignil Kamnik v mesto. Če to ni storil takrat, je to prav gotovo napravil

zdaj. Ker je izgubil vsa bavarska in tirolska posestva in fevde, je brez dvoma skušal kar najbolj povzdigniti Kamnik, kjer je bilo njegovo stalno bivališče. Zato upravičeno lahko sklepamo, da mu je podelil mestne pravice vsaj že prva leta po vrnitvi. Sicer o tem ni ohranjena nobena listina. Morda je ni niti napisal, pač pa je podelil Kamniku mestne pravice kar ustno, kakor je bila takrat navada. Seveda je bil kot stanovalec Malega grada stalno v stikih s prebivalci trga Kamnika, ki so gotovo hrepneli po tem, da bi si pridobili mestne pravice in z njimi zvezane ugodnosti za nemoteni razvoj in gospodarski napredek.

Kako je mejni grof Henrik še skušal utrditi Kamnik? Gotovo ima kraj tem večjo veljavo čim več ima prometa. Henrik je skušal povezati Slovenj Gradec in Kamnik z dobro cesto po Tuhinjski dolini in ustanoviti zato gostišča ali hospitale za varnost in udobnost potnikov. Kaj vemo o teh hospitalih? Za nas sta važna hospitala v Kamniku in v Tuhinjski dolini. Poglejmo najprej kamniški hospital!

Iz leta 1232 je listina, na kateri je oglejski patriarh Bertold potrdil ustanovitev hospitala v Kamniku, ki so ga utemeljili on – (to je patriarh Bertold) – in njegova brata Oton, vojvoda Meranski ter Henrik, mejni grof Istrski. K tej ustanovitvi pa sta tudi prispevala neki Matzilling in prvi kamniški župnik Henrik. Marijino cerkev v Kamniku, pri kateri je bil prej hospital, so povzdignili v glavno župno cerkev čez vse druge. (Kos, Gradivo V, št. 585). To bi razumeli takole: Hospital v Kamniku so ustanovili že v 12. stoletju. V takem hospitalu – zavetišču ali gostišču – so prebivalci in cerkvene bratovščine skrbeli za ostarele in onemogle ljudi. V hospitalih pa so tudi sprejemali popotnike in jim nudili hrano in prenočišče. Hospital je bil na Sutni, oskrbovali pa so ga duhovniki Marijine cerkve. Iz patriarhovega potrdilnega pisma tudi vidimo, da je bil prvotno hospital pri Marijini cerkvi. Verjetno sta Henrik in Oton, kakor smo zadnjič omenili, utemeljila novi hospital kmalu po smrti očeta Bertolda IV. Še bolj pa se zdaj nagibamo k trditvi, da je hospital utemeljil samo Henrik po ženitvi s Sofijo ali pa po letu 1211. Oton je po Henrikovi smrti utemeljitev hospitala potrdil, patriarh Bertold pa je vnovič kot zemljiški in cerkveni gospodar v naših krajih za to ustanovo napisal potrdilno pismo. To sklepamo iz drugih podobnih listin. S Henrikom sta omenjena kot dobrotnika in utemeljitelja hospitala tudi neki Matzilling in „prvi kamniški župnik Henrik“. Ze na zadolžnem pismu iz leta 1202 je kot priča omenjen kamniški župnik Udalrik (Wodolricus – Ulrik), potem pa še kot priča leta 1205 in 1207. Henrik je bil očitno njegov naslednik in torej ni bil prvi župnik. Morda je bila prej župna cerkev v kapeli na Malem gradu ali pa še v Nevljah, kjer so okrog cerkve pokopavali ministeriale s Starega grada, pa je mejni grof Henrik dosegel, da so „Marijino cerkev, pri kateri je bil prej hospital, povzdignili v glavno cerkev čez vse druge“. Henrik je bil potemtakem samo prvi župnik, ko je cerkev na Sutni postala glavna cerkev, nekaka nadžupna cerkev v vsej soseski, kjer so bile še druge cerkve. Hospital v Kamniku pa je bil mimo tega, da je še naprej skrbel za domače siromake in starčke, predvsem namenjen popotnikom in trgovcem. Lahko trdimo, da je mejni grof Henrik podprl ustanovitev kamniškega hospitala takrat, ko je povzdignil Kamnik v mesto, obenem pa je ustanovil tudi hospital v Tuhinjski dolini. Želel je namreč usmeriti skozi Kamnik ves promet med Štajersko in Kranjsko, ki je do takrat šel delno tudi po stari rimski cesti čez Trojane in Crni graben. Od tega pa seveda Kamnik ni imel nobene koristi. Da bi še bolj povdaril važnost cestne povezave svojih dveh posestev – štajerskega Slovenjke Grada in kranjskega Kamnika – in obenem utrdil glavno cestno zvezo med severnimi obdonavskimi deželami in Furlanijo, je v Tuhinjski dolini ustanovil hospital sv. Antona Puščavnika pod Kozjim hrbtom, današnjim Spodnjim Okrogom. Ta del Tuhinjske doline je bil takrat pust in neprijazen. Tesna dolina, porasla na obeh bregovih z gozdi, je bila hladna in nenaseljena. Višje nad dolino pa so se sončile prijazne kmetije na Kozjem hrbtu in v Češnjicah. Na predlog vplivnega posestnika so kmalu po prvi svetovni vojni preimenovali Kozji hrbet v Spodnji Okrog in tako zavržli eno najstarejših znanih krajevskih imen v Tuhinjski dolini, ki ga zgodovinarji, kakor bomo še kasneje videli, tolikokrat omenjajo v zvezi s hospitalom. Po vsej verjetnosti je takrat vodila prometna pot iz doline čez Kozji hrbet (Pokes ruke) in Češnjice, od tam pa spet ob strugi potoka do vnožja Kozjaka. Lahko pa je sodila pod skupno krajevno ime Kozji hrbet tudi kaka kmetija v dolini, blizu katere so zgradili hospital. Manj verjetno je, da je že takrat vodila prometna pot čez Kozjak, ki ga ne smemo zamenjavati s Kozjim hrbtom.

Da bi hospital sv. Antona na Kozjem hrbtu imel tudi svoje dohodke, iz katerih bi se mogel vzdrževati, mu je mejni grof Henrik poklonil obširna zemljišča, ki so na južni strani dosegla vrh Šipka in se razprostirala do Trojan ter ob strugi potoka Bolske do Ločice. Na severni strani doline pa je šla meja od Češnjic do vrha Menine in na vzhodu do struge potoka Bele. V Češnjicah mu je poklonil desetinske dohodke štirih kmetij. Tako je hospital lahko vršil svojo nalogo, da je sprejemal popotnike in jim nudil hrano in prenočišče. Henrikovi nasledniki so pravice hospitala večkrat potrdili, o čemer bomo še govorili. S hospitaloma v Tuhinjski dolini in v Kamniku je mejni grof Henrik za več stoletij pritegnil ves promet med Štajersko in Kranjsko na Tuhinjsko dolino in ga usmeril skozi Kamnik. Zato se je Kamnik naglo razvil in postal pod Henrikom najiminentnejše mesto na Kranjskem. Promet se je namreč izognil Ljubljane, saj se je iz Kamnika usmeril na Komendo in Škofjo Loko ter čez Cerko v Furlanijo.

Ce bi na osnovi podatkov iz redkih listin, ki zadevajo mejnega grofa Henrika, hoteli sklepati o njegovem značaju, potem bi mu morali očitati tudi precejšno mero pohlepnosti, samovoljnosti in prepirljivosti. Da se je pri utrjevanju svoje oblasti na Kranjskem skušal polastiti tudi cerkvenih posestev, ni nič čudnega, saj imamo mnogo dokazov, da so se skoraj vsi oblastniki hoteli okoristiti s cerkvenim imetjem. Posebno bomo to ugotovili pri koroškem vojvodu Bernardu. Iz okoli leta 1215 izdane listine, ko o Henriku nimamo skoraj nobenih podatkov, pa je dokaz (Kos, Gradivo V, št. 245) o tožbi freisinskega škofa proti svojemu nečaku Henriku, mejnemu grofu Istrskemu, zaradi škode, ki mu jo je bil napravil pri (Škofji) Loki. Mejni grof Henrik je poravnal škodo tako, da je Freisinski cerkvi odstopil 50 kmetij na Dolenjskem pri gradu Mehovo ter jih potem spet dobil nazaj kot fevd.

Iz zadnjega leta Henrikovega življenja imamo dokaz, da je moral imeti hud spor s škofom Gebhardom iz Passave in bavarskim palatinskim grofom Rapotom, ker sta si 21. maja 1228 oba obljubila, da ne bode nihče od obeh brez dovoljenja in pristanka drugega sklenil kake poravnave z istrskim mejnim grofom Henrikom.

Kot smo že omenili, med leti 1211 in 1217 nimamo verodostojnih dokumentov o Henrikovem delu v naših krajih. Podoba je, da je nemški kralj tudi zakonito spet povrnil Henriku njegova posestva, ker se leta 1217 Henrik dvakrat imenuje istrski mejni grof. Prvič kot priča bamberškemu škofu Ekbertu, drugič pa poklanja neka posestva vetrinjskemu samostanu. Listina se glasi: Henrik, mejni grof Istrski, naznanja v Predvoru pri Kranju, da je podelil samostanu v Vetrinju in ondometnu opatu Konradu eno kmetijo v Tupaličah, potem čevljarja Ivana, tega sinove in hčere in osem drugih podložnikov istega sorodstva. To posestvo s podložniki vred je bilo lastnina klerika Humberta, ki je vsled dedinskega prava spadal pod oblast mejnega grofa. Ker je Humbert pozneje trdil, da je mejni grof brez njegovega dovoljenja in volje podelil te ljudi samostanu, je s tem prisilil opata, da mu je izplačal tri marke, ko je volil te ljudi na glavni oltar v Vetrinju, ki je posvečen sv. Mariji. To daritev je potem Humbert ponovil z dovoljenjem svojih dveh sester na oltar sv. Petra na pristavi v Predvoru. Z dovoljenjem vetrinjskega samostana sme kmetijo v Tupaličah obdržati samo klerik Humbert, ne pa po njegovi smrti njegov naslednik. Listino je pečatil mejni grof Henrik. Kot priče so poleg podpisa mejnega grofa Henrika kot izdajatelja („Jaz, mejni grof Henrik“ ...) navedeni opat in prior iz Vetrinja, vitez Engelram iz Bele, duhovnik Humbert in neki Negovan ter mnogi drugi. Pečat manjka. (Kos, Gradivo V, št. 276). Kdo je bil Negovan, ne vemo, vendar pa so priče s slovenskim imenom na dokumentih tiste dobe zelo redke.

Zgodovinarji niso mogli dognati, zakaj sta si bila navzkriž mejni grof Henrik in koroški vojvoda Bernard. Vemo, da se že leta 1220 nista razumela in da si je patriarh Bertold zadal nalogo, da bo dosegel mir med koroškim vojvodom in svojim bratom Henrikom. Kot je videti, pri tem ni uspel, ker je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko. Vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-štajerski vojvoda Leopold VI. je za ta dan sklical zbor knezov v Breže, da bi se oba sprta kneza pomirila. Ko je bil v februarju 1224 koroški vojvoda prepričan, da ga hoče Henrik napasti z vojsko, vsaj po deželi je šel glas o tem. Avstrijski vojvoda Leopold Babenberški je sklenil, da bo oba razprta kneza pomiril in oba sta pristala, da bosta prišla v Breže 1. maja 1224. Avstrijsko-št

## ● OB OBISKU V ŠMARTNEM V TUHINJSKI DOLINI

## Stara šola je res že dotrajana

Zdaj, ko je potegnjen že kar lep kos asfaltnega traku skozi Tuhinjsko dolino, se bo najbrž prenekateri turist odločil za ta konček naše občine in ga obiskal. Morša je prav zato tudi zdaj videti vedno več in več avtomobilov, posebno ob nedeljah. Tuhinjska dolina je res lepa in zato je najbrž že zadnji čas, da jo odkrijemo tudi tistim, ki je ne poznajo.

Mene je pot pripeljala samo do Šmartnega v Tuhinjski dolini, točneje povedano — do šole. Hotela sem malo pokramljati z voditeljico Mijo Matjan. Bila je nedelja, že precej pozno popoldne in zato je bila doma. Pripravljala se je za pouk za naslednji dan. Stanovanje ima kar v šoli in zato sem si lahko mimogrede ogledala še poslopje

samo. Mislim, da ima tovarišica Matjanova prav, ko pravi, da je šola precej dotrajana in da bi bilo res že čas, da jo malo obnovijo. Menda bodo z deli kmalu začeli in tega se ne veseli samo ona, pač pa tudi otroci.

Sicer pa je Mija Matjan ljubljanka, čeprav pravi, da je zdaj že toliko let, kar je prišla v Tuhinjsko dolino, da se ima že kar za domačinko. Kot mlada učiteljica je prišla v ta kraj, vse ji je bil in otroke je imela rada in čutila je, da bo tukaj lahko opravljala hvaležno delo. Pa tudi moža je spoznala v Šmartnem in zdaj je seveda trdno odločena, da bo ostala v tej vasi do konca.

„Napredek v vasi je viden, iz leta v leto se kaj spremeni, če-

prav ljudje to kar preradi prezejo in potem povsod razlagajo, da je naš konec pasiven in da ni bilo v njem še prav nič storjenega. Jaz pa spremljam spreminjanje in vidim, da je Šmartno, pa tudi vsa dolina, zdaj nekaj čisto drugega, kar je bilo. Otroci prihajajo v šolo lepo obleženi, imajo vse šolske potrebščine, doma morajo sicer še vedno pomagati, vendar nič več tako kot včasih, ko so prihajali v šolo močno utrujeni. Vse več mladih odhaja v mesto, nekateri kar po končani osemletni šoli, drugi se kaj izučijo, nekaj se jih je celo vpisalo na srednje šole in naprej na univerzo. Starši jih ne zadržujejo doma in jim celo radi pomagajo do boljšega kruha, kot je kmečki. Zdaj smo dobili še novo cesto in seveda smo

jo veseli. Mene kot učiteljico sicer malo skrbi, da ne bi prišlo do kakšne nesreče. Veste, naši otroci avtomobilov in prometa niso tako zelo vajeni. Je pa vsekakor tudi zanje cesta veliko vredna, saj se bodo po njej kmalu vozili v mesto tudi sami — bodisi v šole, ali pa na delo. In mesto se nam je zdaj kar precej približalo. Pa tudi sicer pride v naš konec vedno več ljudi in morda bo kmalu ena sama gostilna v naši vasi veliko premajhna, da bi lahko postregla vse. Zdaj pa vanjo le malokdaj vstopi kdo drug kot domačini.“

Mijin mož Ivan je ves čas sledil najinemu pogovoru in je le tu pa tam kaj pripomnil. Ko pa je videl, da sva pogovor v glavnem končali, je spregovoril tudi on.

„Mene pa moti, da v naši vasi ni nobene prireditve več. Ko smo bili mlajši, smo vsako leto pripravili kakšno igro. Pa ne samo enkrat, po trikrat, štirikrat in nikoli nam ni manjkalo igralcev, poslušalcev pa tudi ne. Za vsako proslavo nas je bilo dosti in ob vseh pomembnejših dogodkih smo pripravili spored. Zdaj pa tega ni. Kulturno mrtvilo bi lahko temu rekli. Sicer je pa v naši vasi lepo in prav zdi se mi, da bo vedno lepše. Z ženo si zidava tukaj hišo, in to je menda dovolj velik dokaz, da nama je všeč in da misliva tukaj tudi ostati. Pa vedno več se jih bo odločalo za zidanje novih hiš v našem koncu. Zaenkrat so to samo še domačini, ne bo pa dolgo, ko bodo za gradbena dovoljenja prosili tudi Kamničani in morda še od kje druge. Končno nismo tako zelo oddaljeni, zdaj imamo še cesto, pokrajina je pa tukaj tako zelo lepa, da je v spodnjem koncu prav gotovo ni!“

Ivan Matjan ima prav. Kajti ko sem se vračala, sem si ob cesti kar z malo nevoščljivosti ogledovala gradnjo novih hiš. Na tako lepih prostorih so in toliko svežega zraka in zelenja je okoli njih, da smo jim lahko v mestu prav zares nevoščljivi. In še bolj prepričana sem bila, da je prav, da bi čimveč turistov napotili v ta naš konec, kajti gotovo bodo navdušeni in se bodo še radi vračali in vedno več jih bo.

## Pionirski dan na osnovni šoli Frana Albrehta

Vsako leto praznujejo 29. septembra slovenski pionirji svoj pionirski praznik. Letos je ta praznik povezan s trideseto obletnico ustanovitve pionirske organizacije. Zato je bilo letošnje praznovanje še bolj slovesno kakor prejšnja leta.

Pionirji osnovne šole Frana Albrehta so se dogovorili, da bodo ta dan obiskali partizanske kraje in

spomenike NOB v kamniški občini. Pionirji prvih in drugih razredov so obiskali spomenike NOB v Kamniku in bližnji okolici. Tretja razreda sta odšla v Stranje in na Vegrado. Med potjo so učenci spoznali krajevne značilnosti, na Vegradu pa so se seznanili z zgodovino partizanskih bojev v Stranjah in Stahovici.

Pionirji 4. b razreda so se odpravili skozi Mekinje, Godič na Vegrado. Med potjo so spoznali geografske in zgodovinske posebnosti krajev, pred spomeniki v Mekinjah in na Vegradu so položili cvetje in prižgali svečke. Vračali so se ob bregovih Bistrice.

V Tuhinjsko dolino se je odpravil 4. a razred. Pohod je bil zanimiv, predvsem za tiste pionirje, ki še nikoli niso bili v Tuhinjski dolini. Na Golicih so si razgledali kraj in okoličino, šli na prostor, kjer je bil junija letos zbor gorenjskih aktivistov, mimogrede so opazovali življenje v ribniku in se vrnili v Kamnik.

Pionirji petih in šestih razredov so se podali iz Kamnika v vas Rudnik. Ustavili so se pred spomenikom, kjer jim je domačin Vinko Žebovec pripovedoval o dogodkih med NOB v tem kraju. Učenci so položili venec in prižgali svečke.

V Tuhinjsko dolino so se podali tudi pionirji sedmih in osmih razredov. Z avtobusi so se odpeljali na Kozjak, naprej pa so se podali peš na Šipek, kjer so se ustavili ob spomeniku v spomin na ustanovitev Šlandrove brigade. O dogodkih v Tuhinjski dolini med NOB in o ustanovitvi Šlandrove brigade jim je pripovedoval Anton Podbevšek-Srečo. Pred spomenik so položili venec in se vrnili v Kamnik.

Praznovanje dneva pionirjev je bilo torej za pionirje naše šole poučno in veselo. Lep jesenski dan bo ostal vsem v lepem spominu.



PIONIRJI PRED SPOMENIKOM NA ŠIPKU

## Nadaljevanje iz prejšnje št. Kamniškega občana

1. FRANC HOMAR, roj. 22. 10. 1929, Gradišče 3, Šmartno v Tuhinju, za delo v krajevni samoupravi. Njegova zasluga je, da je znal povezati 7 gospodarstev, ki so s skupnimi naporji ogromno storili pri popravilu ceste Gradišče-Šmartno in gradnji vodovoda v Gradišču. Pri izkopu za polaganje vodovodnih cevi so uporabljali naveze, ker so kopali na strmeh, kamnitih področjih. Dolžina vodovoda je 2100 m, predračunska vrednost 16 milijonov starih dinarjev. Krajevna skupnost in občina pa sta financirali le 3.800.000 starih dinarjev. — 7 gospodarstev je opravilo 6240 udnarskih ur. Povezovalac akcij je bil Franc Homar.

2. ANA BELE, roj. 23. 3. 1925 v Birčni vasi — Novo mesto, stanujoča Trg talcev 8, Kamnik, za delo v krajevnih in družbenopolitičnih organizacijah.

Zaposlena je v podjetju „Kamnik“ Kamnik. Je mati samohranilka dveh sinov, ki jih je morala kljub naporu delu v podjetju sama vzgajati in preživljati ter jih pripraviti za samostojno poklic. Oba sta končala osemletko in se izučila za poklice; eden je avtoličar, drugi elektro-mehanič. Oba sta zaposlena in tako samostojna. Kljub tem okoliščinam je imenovana ves čas aktivno družbeno delavka. Leta 1947 se je udeležila prostovoljne akcije pri gradnji mladinske proge Samac-Sarajevo. V podjetju pa je zelo pozitivno delovala v organih upravljanja, in sicer v delavskem svetu podjetja in večkrat v svetu obratne enote. Zelo aktivna je bila v sindikalni organizaciji podjetja, kjer je bila večkrat članica izvršnega odbora, zadnjič leta 1970. Tudi zunaj podjetja je s družbeno udeležbo v socialistični zvezi in

občinskem sindikalnem svetu. Tovarišica Beletova bo letos izpolnila pogoje za redno upokožitev in se bo upokožila. Je članica ŽK od januarja 1951.

3. VIDO MOHAR, roj. 20. 5. 1902 na Selih, stanujoč v Starih Selih št. 6, p. Šmartno v Tuhinju — kmet, za delo v družbenopolitičnih organizacijah.

Vid Mohar je delal za narodno osvoboditev od 1941 pa do vstopa v NOB, 15. junija 1944, kot obveščevalec, podpiral s hrano in deloma orožjem. Od 16. 5. 1944 do 15. 8. 1944 je bil v VII. SNOUB, od oktobra 1944 do osvoboditve v OZNA kot borec, desetar in nazadnje vodnik. Občinski odbor ZZZB NOV Kamnik je dne 5. septembra 1959 predlagal, naj se mu prizna posebna doba od 15. 7. 1943 do decembra 1943 v dejanskem trajanju in od 1. decembra 1943 do 15. maja 1945 v dvojnem štetju let za njegovo aktivno in organizirano delo. Bil je član zadružnega odbora, član šolskega odbora v Tuhinju in odbornik krajevne organizacije ZB NOV Tuhinj.

4. MARA GRABNAR, roj. 29. 4. 1922 v Motniku št. 5, za aktivno delo v društvih.

Tovarišica Grabnarjeva opravlja računovodske posle v Mizarški obrtni delavnici Motnik že od leta 1957. dalje. Poleg vestno opravljane službe vodi vseskozi blagajno sindikata. Aktivno je sodelovala pri organizaciji SZDL, je tudi tajnica Turističnega društva Motnik. Pomagala je tudi pri vsaki prireditvi ali proslavi v kraju. Vedno je bila pripravljena sodelovati in pomagati pri organizaciji RK, kjer je bila tudi dolga leta blagajnik; pomaga pri delu prosvetnega društva Motnik, organizaciji ZB

Motnik-Špitalič in gasilskem društvu v Motniku.

5. MILENA ROMŠAK, roj. 10. 11. 1924, stanujoča v Krivčevem št. 2, za delo v prosvetnih in drugih družbenih organizacijah.

Tovarišica Romšakova poučuje na podružnični šoli Gozd od januarja 1947 dalje. To je že 25 let. Ves čas poučuje v kombiniranih oddelkih in v kraju, ki je precej oddaljen od središča občine. Tovarišica Romšakova je s svojimi pedagoškimi izkušnjami pomagala mlajšim kolegom na šoli. Vsa ta leta je poleg pouka delala v različnih političnih organizacijah, posebno pa v krajevni organizaciji Rdečega križa in SZDL.

6. RUDI BALOH, roj. 12. 3. 1937 v Zg. Tuhinju, stanujoč Zg. Tuhinj št. 54, za družbenopolitično delo in delo v društvih.

Rudi Baloh je že pred odhodom na odsluženje vojaškega roka zelo aktivno delal v mladinski organizaciji, in je bil več let tudi predsednik. Po odsluženju vojaškega roka se je takoj vključil v mladinsko organizacijo, kulturno-prosvetno društvo in gasilsko društvo. Danes aktivno dela na terenu v članstvu ZK, SZDL, kulturno-prosvetnem društvu, gasilskem društvu in odboru za splošni ljudski odpor. Kot aktiven družbenopolitični delavec v krajevni skupnosti Tuhinj si je pri ljudeh v tem kraju pridobil vsestransko zaupanje. Izkušnje, ki si jih je pridobil na družbenopolitičnem področju, zna pravilno posredovati mlajšim sodelavcem.

7. MARJAN POLJANSEK, roj. 15. 8. 1948, stanujoč Češnjice 10, za delo v mladinski organizaciji.

Je kvalificiran električar, zaposlen v podjetju „Kamnik“ Kamnik. Kot dolgoletni predsednik organizacije ZMS v Zg. Tuhinju je dosegel, da se je mladina dejavno vključila v svojo organizacijo. Aktivno dela v kulturno-prosvetni organizaciji, prostovoljnem gasilskem društvu in pri krepitvi obrambne sposobnosti naše mladine. Je član občinske konference ZMS Kamnik in eden najaktivnejših mladih komunistov.

8. ANDREJ LUKANC, roj. 2. 9. 1939, Gmajnica 5, za delo v prosvetnih in družbenopolitičnih organizacijah.

Zaposlen je v industriji pohištva „Stol“ Kamnik že od leta 1960 dalje. Dela kot aktivni družbenopolitični delavec. V organizaciji ZMS je začel delati ob ustanovitvi mladinskega aktivna v Komendi. Bil je vsa leta v vodstvu aktivna, nekaj let pa je bil tudi predsednik aktivna. Bil je član občinskega komiteja ZMS Kamnik in predsednik več komisij pri občinskem komiteju ZMS. Zelo aktivno dela v krajevni organizaciji SZDL, RK in kulturno-prosvetnem društvu. Kljub veliki aktivnosti na terenu je bil aktiven tudi v organizaciji ZMS Stol. Kot vesten delavec je bil večkrat izvoljen v organe samoupravljanja. Bil je član predsedstva občinskega sindikalnega sveta, sedaj pa je član plenuma občinskega sindikalnega sveta, član temeljne kulturne skupnosti Kamnik in član kulturno-prosvetnih organizacij v Kamniku.

9. IVANKA CENE, roj. 2. 6. 1911 v Zireh, stanujoča v Motniku št. 4, za delo v kulturno-prosvetni organizaciji.

Ivanka Cene je bila že v bivši Jugoslaviji napredno usmerjena, med

## Obisk v Smederevski Palanki

Minuli teden je skupina predstavnikov občinske skupščine in družbenopolitičnih organizacij naše občine vrnila obisk Smederevski Palanki v Srbiji, ki je 10. oktobra praznovala občinski praznik — 28-letnico osvoboditve mesta.

Delegacijo sedmih članov so sestavljali: predsednik zbora delovne skupnosti SOB Peter Plevel, predsednik občinske konference SZDL Ferdo Cvetko, namestnik sekretarja občinske konference ZK Srečo Krmavnar, predstavnik občinskega sindikalnega sveta Janez Tajč, predstavnik občinskega odbora ZZZB NOV Marica Brejč, sekretar mestne organizacije ZK Kamnik Dragan Krstić in član občinske konference SZDL in izseljenec v tem kraju Štefan Repanšek.

Kljub številnim gostom iz raznih občin Srbije, Vojvodine, občine Škofja Loka, s katerimi je Palanka že navezala stike, smo bili Kamničani deležni izredne pozornosti vseh vodilnih tovarišev v Palanki.

Navzoči smo bili na svečani seji sabora. Ob tej priložnosti smo izročili pozdrave občanom in simbolično darilo — majolico predsedniku skupščine tovarišu Vladislavljeviću.

Ze ob prihodu smo se dogovorili o programu dvodnevnega bivanja pri njih in smo v tem času obiskali delovne organizacije: tvornico vagonov „Goša“, ki zaposluje 3.500 delavcev, podjetje trikotajnih izdelkov „Olga Milošević“ (600 delavcev), vrelec in polnilnico mineralne vode Kiseljak, rekreacijski dom pionirjev ter mavzolej Karadjordjevićev na Oplencu.

Občina Smederevska Palanka šteje 58.000 prebivalcev, od tega jih živi v mestu Palanki 18.500. Pokrajina je izrazito poljedelska in kot vsa Šumadija izredno rodovitna. Na območju občine je asfaltiranih 75 % cest, ki so povezane z novo avto cesto Beograd-Niš.

Zanimiv je tudi podatek, da imajo npr. tri vasi, ki štejejo kar od 5.000 do 7.500 prebivalcev (Selevac, Azanja in Kusadak).

Palanka je izrazito odprto trgovsko mesto s številnimi trgovinami, med katerimi je najmočnejše domače trgovsko podjetje UZOR ter druga trgovska podjetja iz vseh naših republik. Zaradi tega je promet zelo živahen, saj prihajajo kupovat v Palanko tudi občani iz sosednjih občin.

Ob razgovorih, ki smo jih imeli s predstavniki delovnih organizacij in osebam, ki so imeli s predstavniki občinskih forumov, je izražena želja po sodelovanju Palanke in Kamnika predvsem v gospodarskem smislu ter tesnejših stikih med občani obeh občin.

Tako nam je npr. direktor medicinskega centra Palanke, ki šteje okoli 100 zdravnikov, izrazil željo, da bi člani njihovega kolektiva radi prišli k nam na zimske ali letne počitnice in je prosil za propekte našega kraja.

Podobno željo so imeli tudi pionirji in vodstvo rekreacijskega centra, ki bi želeli obiskati Kamnik in preživeti svoje počitnice pri nas. Pionirjem smo na njihovo željo opisali lepoto Kamnika in Slovenije v slovensčini na kar so si ob tem, ko so poslali pozdrave vsem kamniškim pionirjem, zaželeli, da bi si dopisovali z njimi v slovenskem ali srbohrvaškem jeziku.

Na splošno pa velja ta želja tudi za poglobitev stikov in sodelovanja med predstavniki javnega življenja in občani, kajti urejenosti in lepoti Slovenije nam tudi ob tej priložnosti niso mogli prehaliti.

Ko smo obiskali muzej Karadjordja v Topoli in mavzolej dinastije Karadjordjevićev na Oplencu, smo bili zares izredno začudeni in presenečeni. Težko je v nekaj besedah opisati lepoto, razkošje in bogastvo tega spomenika srednjeveške kulture. Umetnine so zbrali v številnih in znanih srednjeveških samostanih Srbije in Makedonije in jih prenesli v Oplencu. Iskreno priporočam slehernemu občanu, ki bo morda imel priložnost potovati skozi Srbijo, da si to redko in svetovno znano znamenitost ogleda.

Čas bivanja med našimi gostitelji-izredno gostoljubnimi Srbi, je bil kratek. V tem tako prijetnem šumadijskem mestu smo se ponovno prepričali, kako odkriti, gostoljubni in iskreni so naši prijatelji in da želja po tesnejši navezavi stikov ni fraza.

Upam, da se bodo naša srečanja še nadaljevala; prerasla pa naj bi okvir obiskov vodilnih ljudi obeh mest, tudi vezi med občani naj bi se utrdile.

Ob prihodnjih srečanjih ne bomo mogli vrniti gostoljublja v enaki meri, kot so ga izkazali nam, jim pa odkrijmo vsaj lepote našega kraja in pokažimo uspehe v gospodarstvu in drugih panogah našega življenja, kar si občani tega mesta tudi iskreno želijo.

FERDO CVETKO

## Javna priznanja občinske skupščine

vojnjo pa sta oba z možem aktivno delala za NOB. Tudi po osvoboditvi se je takoj vključila v družbenopolitično delo in pomagala pri obnovi in izgradnji porušjenih domov. Vsa leta po vojni zlasti aktivno sodeluje v kulturno-prosvetnem društvu Motnik, vrsto let pa je tudi članica občinske zveze kulturno-prosvetnih organizacij Kamnik, organizacije SZDL, ZB in RK. Ves čas po vojni pa aktivno sodeluje tudi pri vseh volilnih in drugih akcijah.

10. VLADO ŠERBELJ, roj. 5. avgusta 1940 v Mariboru, stanujoč Kranjska 4č, Kamnik, za poštvalno delo v športni organizaciji.

Vlado Šerbelj — trener prve ekipe košarkarskega kluba Kamnik, je takoj po prihodu v Kamnik leta 1966 vstopil v vrste košarkarskega kluba Kamnik in prevzel mesto trenerja prve ekipe, ki jo je iz ljubljanske medobčinske lige pripeljal v II. slovensko ligo. Poleg tega je pomagal tudi pri vzgoji mlajših kadrov. Kljub obremenjenosti na svojem delovnem mestu v Svitu je našel čas za strokovno delo pri košarkarskem klubu, in to brez denarnega nadomestila za izgubljeni čas. Kot član ZK sta pravilno vplivati na duševni in telesni razvoj mladih ljudi.

11. FRANCKA GOLOB, roj. 29. 3. 1928, stanujoča v Godiču 81/a — Stahovica, za delo v samoupravnih organih in na delovnem mestu v podjetju.

Francka Golob je zaposlena v tovarni Titan Kamnik od 2. novembra 1951. leta. Ze 21 let dela na delovnem mestu, ki je po merilih podjetja eno najtežjih v delovni enoti livarna. Opravlja namreč delo brusilke ulitkov, kjer je poleg fizičnega napora potrebna tudi velika pazljivost, od česar je odvisna kvaliteta in s tem

tudi ekonomičnost nadaljnje proizvodnje. V vsej svoji dolgoletni dobi na tem delovnem mestu se je izkazala tako, da kljub visokemu presejanju norme z veliko natančnostjo opravlja zaupano delo. Posebno se je izkazala pri uvajanju mlajših sodelavk, do katerih je ob vsaki priložnosti pokazala izredno dobre, tovariške odnose. V svoji dolgoletni delovni dobi v podjetju je bila večkrat izvoljena v najvišje organe upravljanja, v delavski svet podjetja, svet delovne enote livarna kot tudi v komisijo delavskega sveta. S sodelovanjem in odločanjem je navedenih samoupravnih organih skuša nakazane probleme čimbolje reševati.

12. Odbojarski klub Kamnik za vztrajno in poštvalno delo ter za doseženo prvo mesto v slovenski ligi.

Odbojarski klub Kamnik je v vgrajenim in poštvalnim delom na področju te fizikalne dejavnosti dosegel prvo mesto v slovenski odbojarski ligi in s tem pridobil pravico za prehod v II. zvezno zahtodno ligo.

Mali oglasi

Odvetnik dr. Svetozar Frantar je preselil svojo pisarno na Cankarjevo cesto št. 11 — hiša Komunalnega podjetja.

# Janez Andrejašič o svojem delu in o kamniškem športu

## Pa bi bilo le prav...

Dan na dan lahko beremo v našem časopisu krajše ali daljše novice o zaslužnih možeh in ženah, ki so vse svoje življenje nesebično posvetili delu za naš skupni blagor. Koliko pa je takih tih in pridnih delavcev na vseh toriščih dela, za katere nihče nikoli ne zve, ker svojega dela in prizadevanja ne obešajo na veliki zvon, pa vendar se je prav zaradi njih v tem ali onem kraju marsikaj spremenilo, in to temeljito. Zaživele so družbeno-politične organizacije, gospodarske in športne organizacije, zrasedel je nov, vse drugačen rod, ki je nadaljeval delo svojih nekdanjih učiteljev in voditeljev, čeprav teh ni bilo več. Mnogi so se tega zavedali, in so jim ostali hvaležni.

Mar niso taki požrtvovalni in nesebični delavci tudi mnogi naši prosvetni delavci in delavke, ki žrtvujejo ves prosti čas delu v družbeno-političnih organizacijah, v gospodarskih in športnih organizacijah? Prosvetni delavec na vasi je največkrat edina gonilna sila, ki oživi in razplamti delo v teh organizacijah. Zato si ljudje na podeželju srčno žele takih prosvetnih delavcev. In ko taki prosvetni delavci odhajajo v svoj zaslužni pokoj, se jih ponekod le spomnijo in se jim vsaj skromno zahvalijo za ves njihov trud in delo. Nekateri s kratko notico v dnevnem ali vsaj v lokalnem časopisu, drugi z lepim tovariškim večerom in toplo človeško besedo. Take novice srečujemo v našem stanovskem glasilu in takrat je človeku lepo pri srcu, da so se še našli ljudje, ki znajo ceniti delo in žrtve prosvetnih delavcev. A koliko je takih notic in zahval? Znajdejo se le v časopisu, če je v kraju kdo, ki si upa napisati kaj takega. Pa bi bilo le prav, če bi ob takih prilikah ne pozabili na take naše delovne tovariše in tovarišice! Kako grenko pa je prosvetnemu delavcu pri srcu, ko po dolgoletnem delu odhaja iz kraja, kjer je pustil vse svoje sile in celo zdravje, pa se zanj nihče ne zmeni. Bil sem na pogrebu nekega takega prosvetnega delavca. Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo le malo njegovih stanovskih tovarišev, pa ni eden od njegovih nekdanjih številnih učencev ali predstavnikov družbeno-političnih organizacij, kjer je aktivno sodeloval. Zakaj tako? Kako drugače pa je bilo na pogrebu drugega tovariša, ki ga je spremljala ogromna množica šolske mladine in njegovih stanovskih tovarišev. Njegov grob je bil zasut s cvetjem, ki ga je prinesla v slovo množica nekdanjih njegovih učencev in učenek ter stanovskih tovarišev. Teh vrstic nise zapisal zaradi častitljivosti, temveč z namenom, da bi kljub današnji realnosti ne izgubili še koščka človečnosti, ki ga nosimo v sebi.

N. V.

Verjetno je malo Kamničanov, če odštejemo kolektiv in učence osnovne šole v Stranjah, ki bi bili seznanjeni s tem, da je na 20. olimpijskih igrah moderne dobe sodeloval tudi naš občan. To je Janez Andrejašič, 29-letni profesor telesne vzgoje na osnovni šoli v Stranjah. Rojen je bil

v Kranju, sedaj pa je že tri leta v Kamniku.

Ze 16 let se najmanj trikrat na teden vozi k brzicam Save v Tacen, kjer s svojimi kolegi vadi v kanuju. Rezultat teh treningov je bilo 6. mesto na olimpijski progi za slalom v kategoriji dvosediš kanujev — od-



TAKOLE JE KARIKATURIST DELA, PEČAR, UPODOBIL NAŠEGA OLIMPIJCA ANDREJAŠIČA (NA LEVI) IN NJEGOVEGA KOLEGA NA LETOŠNJIH OLIMPIJSKIH IGRAH



STALNO USPOSABLJANJE KREPI NAŠO OBRAMBNO PRAVLJENOST. Skoraj vsako nedeljo imajo posamezni oddelki občinskih partizanskih enot vaje v streljanju z najodobnejšim orožjem. Na sliki: z nedavne vaje v streljanju z bazuko

ličeni rezultat, ki ga tudi tekmovalca Andrejašič in njegov kolega Peter Guzelj iz Kranja nista pričakovala. — Ob razglasitvi rezultatov je bil to najlepši trenutek v življenju. Pozabil sem na vse napore treninga, na številne težave v zvezi z odhodom na olimpiado. Pričakoval sem deveto ali deseto mesto, pravi Andrejašič.

Nedavno smo ga obiskali na njegovem delovnem mestu v osnovni šoli Stranje. Med odmorom je v svojem kabinetu montiral film, ki ga je posnel na olimpiadi. Rad nam ga je pokazal. Res niso mačje solze, obvladati čoln v drvečih vodi mimo številnih ovir in ga usmerjati skozi vratca.

— Poglejte, sedaj bova zaplavala, nam je dejal sogovornik, ko se je čoln na ostrem ovinku prevrnil. Seveda tudi brez tega ni šlo.

Zvonec je zazvonil in v telovadnici so ga že čakali novi učenci. — Danes bomo vadili rokomet, podajanje s krila. Učenci so se zapodili na igrišče.

Nadaljevala sva najin pogovor. Ste šli res na olimpiado na svoje stroške?

— Dosljej mi še nihče ni povrnil stroškov za prevoz z avtomobilom. Obljubili so, da bodo plačali stroške treninga mesec dni pred olimpiado. Tudi tega denarja še nisem videl...

Kdo pa vam sicer plača stroške treninga, ko se vozite v Ljubljano? — Sam!

Koliko časa še mislite tekmovali?

— Uspeh na olimpiadi me je spodbudil, da bom verjetno šel prihodnje leto še na svetovno prvenstvo v Švico. Potem pa bo verjetno dovolj.

Kaj sodite o kamniškem športu? — Odbojkaši so dobro zastavili v drugi zvezni ligi. Največja pomanjkljivost je, da Kamnik nima atletskega kluba. To bi bila podlaga za razvoj vseh ostalih športov. Kamnik bi nujno potreboval pokrit plavalni bazen. Boli me, ko vidim, da kar 80 % naše mladine ne zna plavati. Letna sezona pa je v Kamniku prekratka, da bi se dalo kaj več storiti.

Kaj pa pogoji za telesno vzgojo na vaši šoli?

— Nova telovadnica je vsekakor velika pridobitev, saj služi tudi izvenšolski telesni vzgoji. Pogrešamo pa igrišče ob šoli. Zemljišče je sicer že odkupljeno, samo ne vemo, kdaj se bo našel denar za njegovo ureditev.

Kako se počutite v Kamniku? — Kar všeč mi je, seveda bi mi bilo še bolj, če bi dobil primerno stanovanje, saj se sedaj naša 3-članska družina stiska v sobici na Cankarjevi cesti. Upam, da bo kaj kmalu bolje.

Tudi mi smo mu ob slovesu zaželeli, da bi se mu ta želja res izpolnila.

F. S.

## TOVARNA USNJA KAMNIK

RAZGLAŠA

naslednja prosta delovna mesta:

### — STENODAKTILOGRAFA

POGOJ:

— končana 2-letna administrativna šola, lahko tudi brez prakse

### — STROJNEGA TEHNIKA — TEHNIČNEGA RISARJA (lahko začetnik)

### — 3 STROJNE KLJUČAVNIČARJE

### — VODOVODNI ALI ENERGETSKI INSTALATER

### — VEČ NK DELAVCEV ZA DELO V PROIZVODNJI USNJA, PLASTIKI IN PRI TRANSPORTU

Osnovni pogoj je, da so moški vojaščine prosti.

## Medklubsko tekmovanje RC letalskih modelov v Kamniku

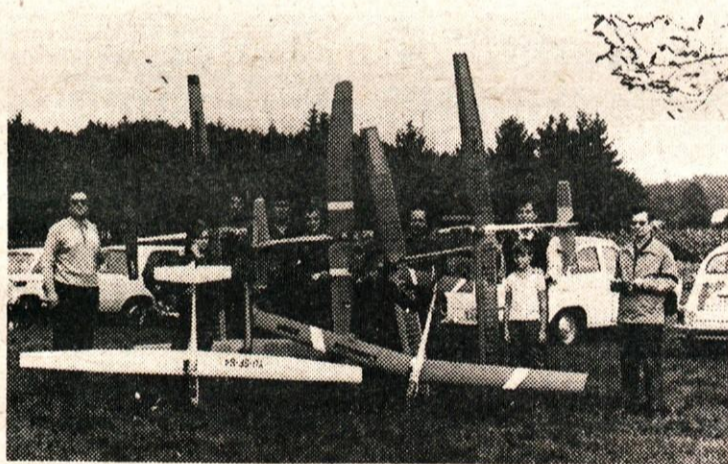
V nedeljo, 10. septembra, so se zbrali na Križu tekmovalci aerokluba Kranj, modelarskega kluba Ljubljana in modelarskega kluba Kamnik k medklubskemu srečanju z RC jadrnimi letalskimi modeli.

Radijsko daljinsko vodenje je uporabil že Nikola Tesla leta 1898. Široko uporabo daljinskega vodenja pa je prinesla druga svetovna vojna; po njej se je razširilo tudi v športne panoge in v šestdesetih letih je prišlo tudi k nam. V nekaterih, predvsem visoko razvitih državah, je postalo modelarstvo nacionalni šport. Modelarske skupine pa delajo tudi v industriji letal ter v znanstvenih ustanovah, kjer s pomočjo modelov iščejo ustrezne konstrukcijske rešitve (Houston v ZDA in Goetingen v ZRN in drugod). V sosedni Avstriji so v letošnjem poletju uporabili letalske RC modele za vlečenje vodov za laljnovode čez gore. To se je moglo zgoditi le v tesnem sodelovanju med avstrijsko družbo za elektrifikacijo in modelarskim klubom v Celovcu. Pri nas je ta panoga mlada, in je mnogi ne poznajo.

Kamniški modelarski klub je prirejal pred leti prvenstva vezanih letalskih modelov (U control), pozneje pa so morali hoditi člani kluba na tekmovanja

drugam, ker v Kamniku ni bilo primerne prostora. V Kamniku se predstavljajo z vsakoletnimi razstavami. V tem času so se lotili tudi RC jadrnih in motornih modelov.

RC (radio control) modeli so zaradi posebne gradnje zelo zahtevni. Pri nas doma nimamo materialov za gradnjo, zato je potrebno vse uvoziti: balzov les, material za prekrivanje, lake, motorje, žal pa tudi nobena naša tovarna ne izdeluje RC naprav. Prav zaradi tega je Jugoslavija, ki je bila največkrat v



modelarskem športu svetovna prvakinja (v Ljubljani je bilo prvo svetovno prvenstvo letalskih modelov leta 1938), zaradi tehniške zaostalosti zdrknila po letu 1960 na rep lestvice. Velika škoda, kajti imeli smo odlične konstruktorje in graditelje, nismo pa imeli in še danes nimamo ustrezne industrije. Vse to se je zgodilo zaradi nazadnjaškega mišljenja vseh, ki so morali o tem odločiti. Prav pri nas bi bilo potrebno tehnične športe razviti do najvišje stopnje, ker bi tako lahko uspešno usmerjali mlado generacijo in zmanjševali stopnjo indolenec, ki tudi pri nas v Kamniku ni prenzika.

V nedeljo je bilo mokro, megleno jutro, ko smo prišli na teren na Križu. Nič dobrega se nam ni obetalno in močno smo bili presenečeni, ko se je izza dvigajočih se megla posmejalo toplo jutranje sonce. Porodil se je čudovit dan, tak, kakršnega smo si želeli.

Po kratkem nagovoru so modelarji napolnili tanke, motorji so zapeli svojo čudovito pesem in že smo videli prve poskusne polete. Zatem so se pričeli poleti v konkurenci. Zahteva je bila, naj dela motor dve minuti, sekunda več da po eno kazensko točko; polet brez motorja, jadranje je trajalo pet minut, celotni polet skupaj torej sedem minut, pristati je bilo treba v kvadratu 10 x 10 metrov. Polet, ki je trajal več kot sedem minut, je bil razveljavljen. Naloga torej ni bila lahka za tekmovalce, ki so hoteli ustreči vsem zahtevam in si priboriti najvišje število točk; zgodi pa se, da se tudi najboljši znajdejo na repu lestvice.

V popoldanskih urah je bilo tekmovanje zaključeno in rezultati so pokazali naslednji vrstni red:

1. Branko Poličar, AK Kranj, 846 točk; 2. Miha Kač, MK Kamnik, 713; 3. Otokar Hluchy, MK Ljubljana, 669; 4. Peter Kovačič, MK Ljubljana, 602; 5. Dominik Omejc, MK Ljubljana, 562; 6. Matevž Krumpetar, MK Kamnik, 526; 7. Janez Štular, MK Ljubljana, 375; 8. Franci Kavčič, MK Ljubljana, 300.

Želimo, da bi se takšna srečanja na Kamniškem še ponovila.

JOŽE JUVANČIČ

## Kamniški alpinisti poleti

Po uspešni zimski sezoni smo kamniški alpinisti dobro nadaljevali tudi poleti. Do 10. 9. 1972 je bilo opravljenih 225 letnih vzponov vseh težavnostnih stopenj. Vzponov je skoraj toliko, kot jih je bilo lani vso sezono, je pa še dva meseca do uradne zimske sezone.

Takoj na začetku sezone — za prvomajske praznike — se je trojica naših članov odpravila v toplejši Velebit. Bili so v kanjonu Paklenice in so opravili 8 vzponov.

Po uspešnem zimskem vzponu Kamničanov v Vežici je tudi mlajši članom uspelo preplezati Akademsko smer. Pri vseh petih ponovitvah je sodeloval Bojan POLLAK.

Kamničani smo bili številčno dobro zastopani na letnem taboru v Tamarju. Velike načrte je žal kmalu spral dež, vendar so preplezane smeri pokazale, da ostenja nad Tamarjem premalo pozna. Zato so v naslednjih tednih naveze prežale tudi tam in rezultat je nekaj težkih smeri (raz Jalovca, Aschenbrennerjeva smer).

V Kamniških Alpah so bile spet preplezane klasične smeri v Kalški gori, Štruci, Skuti, Koglu, Planjavi in Ojstrici. Nastali pa sta dve novi smeri v JV steni Planjave. Ta markantna, že iz Kamnika vidna stena je ostala do letošnjega poletja nedotaknjena. Prva naveza (Metod Humar, Tone Škarja) je potegnila smer po zajedi v srednjem delu stene. Druga naveza (Lojze Jerman, Bojan Pollak, Franc Vetroc, Biserka Zerjav) je najprej ponovila to smer, nato pa še sama začrtala svojo smer, težjo od prve.

13 članov odseka je bilo 4. julija pod Grossglocknerjem in pod skupino Treh Cin, vendar je sneg preprečil vzpone. Posamezniki so bili v Švici, Avstriji, Italiji in Perziji. Skupaj s člani drugih odsekov so stopili na Matterhorn, Grossglockner, Veliko Cino in Demavend. Tudi letos gostimo prijatelje iz Akademskega alpinističnega kluba iz Katowic na Poljskem. Preplezali so nekaj zelo težkih smeri v Kamniških Alpah.

Letos smo izgubili člana našega odseka Štefana KUKOVCA iz Domžal. Sam se je podal v pretežko smer — raz Dedca — in omahnil v smrt.

J. V.

## Kamniška kronika

SEPTEMBER 1972

POROKE

Marijan Baloh iz Duplice, strojnik, star 21 let in Mihelca Mlakar iz Nevelj, trg. pomočnica, stara 19 let.

Franc Bodlaj iz Zakala, delavec, star 24 let, in Marija Pirš iz Cirkuš, delavka, stara 17 let.

Pavel Drolc iz Duplice, delavec, star 28 let, in Marija Matjan iz Mekinj, delavka, stara 22 let.

Božidar Gjurin iz Kamnika, kovinostrugar, star 25 let, in Jožica Rus iz Ljubljane, natakarka, stara 20 let.

Emil Grzinčič iz Kamnika, ključavničar, star 24 let, in Marija Slanovec iz Kamnika, prodajalka, stara 20 let.

Marijan Hančič iz Mekinj, stavbni ključavničar, star 21 let, in Marija Cerar iz Olševka, prodajalka, stara 19 let.

Bogomir Javoršek iz Soteske, delavec, star 23 let, in Lojzka Čevka iz Zakala, delavka, stara 17 let.

Franc Klemenčič iz Zirov, kemijski tehnik, star 24 let in Majda Špur iz Mekinj, študentka, stara 24 let.

Alojzij Klopčič iz Dol pri Moravčah, strojni ključavničar, star 32 let, in Marija Cimžar iz Tunjske mlake, zobna asistentka, stara 19 let.

Alojz Pančur iz Vrhpolja, strojni ključavničar, star 28 let, in Marija Štirn iz Zg. Stranj, vzgojiteljica, stara 23 let.

Danijel Poljanšek iz Srednje vasi, delavec, star 21 let, in Jožica Vrankar iz Lok, kurirka, stara 22 let.

Stanislav Resnik iz Trobelnega pri Palovčah, delavec, star 20 let, in Marijana Jerman iz Most pri Komendi, delavka, stara 18 let.

Janez Sodnik iz Klanca, delavec, star 52 let, in Amalija Čebul iz Suhadol, delavka, stara 39 let.

Cvetko Šuštar iz Kamnika, avtomehanik, star 25 let, in Helena Lešnik iz Frama pri Mariboru, natakarka, stara 20 let.

Jože Vrhovnik iz Tunjic, delavec, star 29 let, in Ivana Vrhovnik iz Tunjic, delavka, stara 28 let.

SMRTI:

Janez Bajde iz Duplice, osebni upokojenec, star 53 let.

Janez Balantič iz Godiča, osebni upokojenec, star 68 let.

Janez Hribar iz Bele peči, kmet, star 57 let.

Dušan Jagodic iz Kamnika, inv. upokojenec, star 53 let.

Ivan Klemenčič iz Kamnika, osebni upokojenec, star 79 let.

Peter Majce iz Kamnika, osebni upokojenec, star 71 let.

Peter Obrulek iz Križa, osebni upokojenec, star 79 let.

Marija Omovšek iz Podstudenca, delavka, stara 38 let.

Marija Pančur iz Zduse, gospodinja, stara 84 let.

Miran Pančur iz Mekinj, učenec osnovne šole, star 11 let.

Cecilija Pestotnik iz Starih Sel, prevzitarica, stara 77 let.

Katarina Ravnar iz Klanca, gospodinja, stara 83 let.

Terezija Repnik iz Vrhpolja, gospodinja, stara 81 let.

Marija Urh s Hriba, prevzitarica, stara 82 let.

Valentin Zamljen iz Kregarjevega, osebni upokojenec, star 71 let.

Franc Zobavnik iz Šmarce, inv. upokojenec, star 58 let.

POPRAVEK:

Prosimo, da v Kamniškem občanu objavite popravek, ker je bil pri poroki Alojz PODOBNIK iz Pšate pomotoma napisan poklic „delavec“, pravilno pa se mora glasiti „natakarka“.

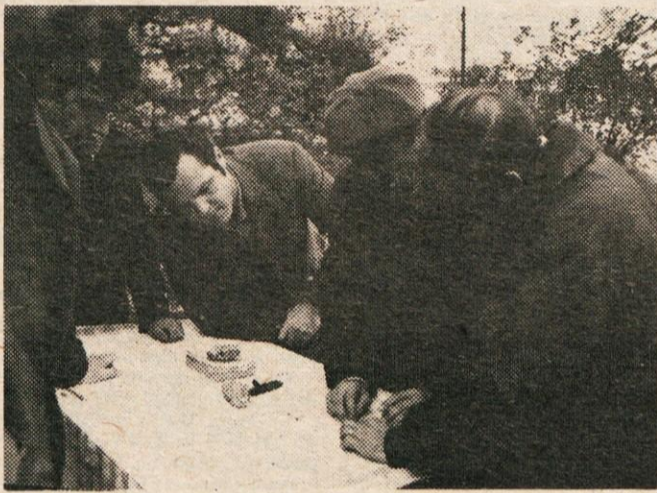
MATIČNI URAD KAMNIK

# Rezervni starešine na patrolnem pohodu

Zveza rezervnih vojaških starešin v Kamniku je letos pripravila pester program izobraževanja in usposabljanja starešinskega kadra. Poleg teoretičnega izpopolnjevanja na predavanjih se rezervni oficirji usposabljujejo in dopolnjujejo svoje znanje na praktičnih vajah. Sem sodi tudi nedavni patrolni pohod, v katerem je sodelovalo osemdeset rezervnih oficirjev in podoficirjev.

Na dvehurnem pohodu po gozdovih in zaselkih nad Nevljami so morali udeleženci obiskati pet kontrolnih mest in tu opraviti določene naloge (preizkus teoretičnega znanja, merjenje daljave, orientiranje s pomočjo karte in kompasa itd.).

Najboljše ekipe so bile: 1. (Franc Kladnik, Avgust Lap, Franc Moškon) 162 točk, 2. (Nikola Sakular, Franc Zore, Bojan Pollak) 148 točk, 3. (Pavel Jerman, Franc Šimenc, France Dolinšek) 140 točk. Ekipe so pokazale solidno znanje in veliko požrvalnost ter tovarištvo. Vsi udele-



**KOLIKO TOČK BO:** Ekipe rezervnih starešin so na cilju oddale kontrolni list posebni komisiji, ki je ugotovila končni rezultat. „Zaenkrat smo še prvi,“ je bilo slišati v skupini tekmovalcev, ki je pregledovala rezultate

ženci, s katerimi smo govorili, so bili mnenja, da bi morali taka tekmovanja pogosteje organizirati. Prvi dve ekipi sta bili nagrajeni s kompasi.

Organizacija ZROP pa bo morala poskrbeti za nekoliko boljše orožje na strelišču, kot je bilo tokrat, ko je nekaj starih pištol odpovedalo poslušnost. F. S.

# Sindikalni avto – rally

V okviru sindikalnih športnih iger je sindikalna organizacija Tovarne usnja pripravila prvi avto-rally za voznike avtomobilov iz kamniških delovnih organizacij. Tekmovanje je potekalo na relaciji Kamnik-Domžale-Trzin-Kamnik; na cilju v Kamniku je bila spretnostna vožnja med keglji. Zanimivega tekmovanja se je udeležilo kar 48 udeležencev, ki so bili razdeljeni v tri kategorije.

Rezultati: do 850 ccm: Brane Bračič Titan, Franc Sitar Titan, Tine Vogel Tovarna usnja;

do 1200 ccm: Martin Andrejka Tovarna usnja, Franc Marušič Stol, Franc Janežič Svlanit;

nad 1200 ccm: Boris Vučko, Tovarna usnja, inž. Slavko Ribač Svlanit, Boris Gregl Tovarna usnja.

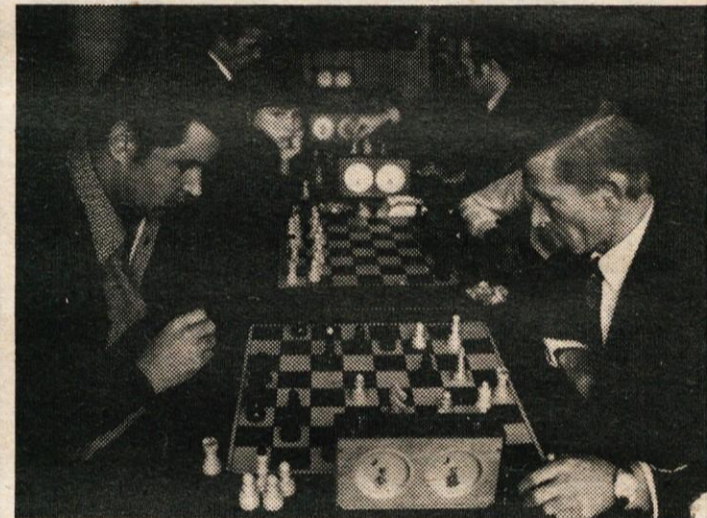
V skupni uvrstitvi je dosegel prvo mesto Brane Bračič iz Titana, med ekipami pa je bila najboljša ekipa Tovarne usnja pred Titanom in Stolum.



TRENUTEK PRED STARTOM

## Sindikalno prvenstvo v šahu

Preteklo nedeljo je bilo na Duplici občinsko sindikalno prvenstvo posameznikov v šahu. Tekmovanja se je udeležilo 36



**VELIKO ZANIMANJE ZA ŠAH:** Polna dvorana v dupliškem kulturnem domu na nedavnem sindikalnem tekmovanju je dokaz, da tudi med kamniškimi delavci vlada za šahovsko igro precej zanimanja.

delavcev iz kamniških kolektivov.

Doseženi rezultati: 1. mesto Karnar (Stol) 14 točk; 2. mesto Ocepek (Komenda) 12 točk; 3. Vrbole (občinska uprava) 10,5 točke; 4.–6. Bergant (Stol),

Bračič (Titan), Berginc (Stol) 7.–8. Kotnik (Stol), Šovič (občinska uprava), 9.–10. mesto Ravnik (Stol) in Prelovšek (Stol), točke.

**CENJENE OBČANE OBVEŠČAM, DA SEM ODPRL V KAMNIKU, MLAKARJEVA 3 (nasproti bencinske črpalke)**

**– AVTO-ELEKTRO DELAVNICO**

**OPRAVIM HITRO VSA AVTO-ELEKTRO DELA, MONTIRAM RADIO APARATE, DODATNE LUČI, FORMIRAM IN POLNIM AKUMULATORJE.**

**KUZMIČ BRANISLAV  
KAMNIK, Mlakarjeva 3**

## »Slovenski šah«

Tik pred šahovsko olimpiado v Skopju je izšla knjiga Slovenski šah, ki ni važna samo kot šahovska knjiga v domačem merilu, ampak priča tudi o slovenskem deležu pri razvoju šahovske igre v svetu na sploh. Knjiga prikazuje življenjepise in stvaritve slovenskih šahistov, turnirskih igralcev in problemistov od najstarejših časov, med obema vojnama in po osvoboditvi. Izdala jo je Državna založba Slovenije, sestavil pa uredniški odbor Šahovske zveze Slovenije: šahovski vele mojster Vasja Pirc, mojstra Anton Preinfalk in Jože Šiška ter prof. Ivan Zika. Knjiga obsega 224 strani s številnimi slikami in diagrami.

Vele mojster Vasja Pirc je naglasil, da je najpomembnejši del knjige poglavje o šahu na Slovenskem od prvih začetkov do 1914 (str. 115–138), ki ga je prispeval šahovski zgodovinar prof. Ivan Zika. Ostali prispevki v knjigi so bolj ali manj znani in so že bili objavljeni v tisku, najstarejša zgodovina slovenskega šaha pa je zdaj prvič predstavljena šahovskemu svetu.

V knjigi je posebej poudarjeno častno mesto, ki ga zavzema pisatelj Josip Ogrinec iz Podgorja pri Kamniku v zgodovini slovenskega šaha. Bil je urednik prve šahovske rubrike na jugoslovanskih tleh – v Slovenskem glasniku leta 1868. Objavljena je cela stran šahovske rubrike iz Glasnika s prvim problemom, ki ga je sestavil Ogrinec. Za našo šahovsko zgodovino je važna ugotovitev: „Ogrinec prvi problem ima svoje mesto v zgodovini slovenskega in jugoslovanskega šaha. Šahovska rubrika v Slovenskem glasniku iz leta 1868 je sploh prva šahovska rubrika na slovanskem jugu, Ogrinec problem pa je hkrati prvi, ki so ga natisnili na današnjem jugoslovanskem ozemlju in sploh na Balkanu. Lahko rečemo, da se z njim začneja slovenska in obenem tudi jugoslovanska šahovska književnost na domačih tleh. Ogrinec je tudi zaslužil počastitev, da so mu na rojstni hiši v Podgorju 10. septembra 1961 odkrili spominsko ploščo, na kateri je vklesano, da je bil pisatelj in šahist. Na šahovski ledini je Josip Ogrinec na domačih tleh postavil v domačem jeziku prvi pisani mejnik za svetlo pot, po kateri je krenil jugoslovanski šah do samega vrha olimpijskih odličij med najboljšimi šahisti sveta.“

## Šah v Kamniku

Šahovski občinski odbor združuje vse šahovske sekcije v občini, ki vsaka deluje v svojem okviru in mimo rednih prireditev skrbi tudi za vzgojo šahovskega naraščanja. Iz teh sekcij so že izšli mladi šahisti, ki so se uspešno uveljavili na mladinskem in republiškem prvenstvu Slovenije, kot npr. Boris Bavčar, Tone Trebušak in zlasti Marjan Karnar, ki je letos z uspehom posegel v šahovsko prvenstvo Slovenije in dosegel tretje mesto za Barletom in mednarodnim mojstrom Pucom.

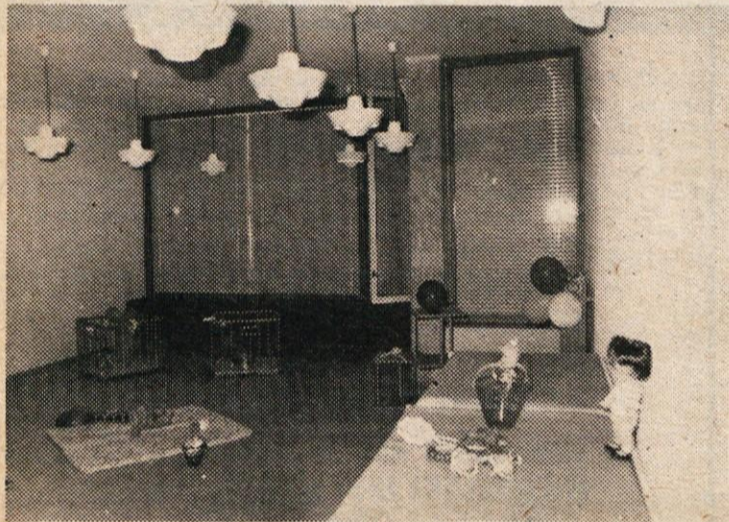
V Kamniku je šahovska sekcija Solidarnosti menda edina v društvu, ki nepretrgoma deluje že od vsega začetka. Poleg rednih igralnih dni, ki so v ponedeljek in sredo v prostorih nad kavarno, skrbi tudi za pionirje in organizira vsak prvi ponedeljek v mesecu brzoturnir, ki se ga udeležujejo tudi člani drugih sekcij in gostje iz Domžal.

Na brzoturnirju v počastitev občinskega praznika sta zmagala Jože Skok iz Domžal in Igor Pelikan (Solidarnost). Sledili so Mirko Troha, Tone Trebušak, Janko Nikolič, Žarko Bračič itd. Na septembrskem dvokrožnem brzoturnirju je zmagal Pelikan, drugi pa je bil Troha.

Na oktobrskem brzoturnirju je bil

med 13 udeleženci vrstni red zmagovalcev: 1. Vuksanović, 2. Suhadolc, 3. in 4. pa Bavčar in Bračič. Tudi mladi šahisti so se 9. oktobra pomerili na brzoturnirju. Med 10 tekmovalci je zmagal Dušan Zupanc, ki je dobil vse partije, sledili pa so Stane Tomelj, Stane Zupanc in Anton Resnik.

Na klubskem prvenstvu posameznikov šahovske sekcije Solidarnosti sodeluje 24 šahistov v dveh skupinah, kar je do sedaj največje število.



**SODOBNO UREJENI PROSTORI V KAMNISKEM OTROSKEM VRTCU SO TE DNI SPREJELI PRVE DOJENČKE. O TEM SMO OBŠIRNEJE POROČALI V PREJŠNJI ŠTEVILKI**



**TUDI DUPLIŠKI GASILCI SO NEDAVNO SLOVESNO PREVZELI NOV. GASILSKI AVTO. KUMA J. OREŠNIKOVA IN A. MODIČ STA PO VSEH GASILSKIH PREDPISIH OPRAVILA SVOJO DOLŽNOST**



**PODRUŽNICA SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE KAMNIK-DOMŽALE JE TUDI LETOS PRIPRAVILA PRISRČNO SREČANJE ZA IZSELJENCE IZ KAMNIŠKO DOMŽALSKE OBČINE V KAMNIŠKI BISTRICI**